

Kompetencije odgojitelja za provođenje likovnih aktivnosti s djecom rane i predškolske dobi

---

Miloloža, Mija

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:890783>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-24**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

MIJA MILOLOŽA

DIPLOMSKI RAD

**KOMPETENCIJE ODGOJITELJA ZA
PROVOĐENJE LIKOVNIH AKTIVNOSTI S
DJECOM RANE I PREDŠKOLSKE DOBI**

Zagreb, rujan 2020.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
ZAGREB**

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Mija Miloloža

**TEMA DIPLOMSKOG RADA: KOMPETENCIJE ODGOJITELJA ZA
PROVOĐENJE LIKOVNIH AKTIVNOSTI S DJECOM RANE I PREDŠKOLSKE
DOBI**

MENTOR: doc. dr. sc. Marijana Županić Benić

Zagreb, rujan 2020.

SADRŽAJ

1. SAŽETAK	
2. SUMMARY	
3. UVOD	1
4. LIKOVNI ODGOJ I OBRAZOVANJE	3
4.1. <i>Likovni jezik</i>	3
4.2. <i>Opće karakteristike likovnog izražavanja i stvaranja djece</i>	4
4.3. <i>Motivacija u likovnom izražavanju</i>	5
5. ULOGA ODGOJITELJA	7
6. KOMPETENCIJE ODGOJITELJA	9
6.1. <i>Osobne kompetencija</i>	9
6.2. <i>Profesionalne kompetencije</i>	10
7. VAŽNOST LIKOVNOSTI	13
8. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	15
8.1. <i>Cilj istraživanja</i>	15
8.2. <i>Istraživačka pitanja</i>	15
8.3. <i>Uzorak i prikupljanje podataka</i>	15
9. OPIS UPITNIKA	19
10. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	20
11. RASPRAVA	37
12. ZAKLJUČAK	40
13. LITERATURA	42
14. PRILOZI	44
15. POPIS GRAFOVA I TABLICA	48
IZJAVA O SAMOSTALNOSTI RADA	50

1. SAŽETAK

Cilj istraživanja bio je istražiti stavove odgojitelja o važnosti kompetencija za provođenje likovnih aktivnosti s djecom rane i predškolske dobi te koje kompetencije odgojitelji sve posjeduju i olakšavaju li im te kompetencije samo provođenje istih aktivnosti. U istraživanju je sudjelovalo 182 ispitanika (180 žena i 2 muškarca).

Teorijski dio rada govori o osobnim i profesionalnim kompetencijama odgojitelja, kako oni motiviraju djecu za likovne aktivnosti i likovno stvaralaštvo te koja je uloga odgojitelja u provođenju samih aktivnosti i u poticanju dječjeg likovnog stvaralaštva. Govori se i o važnosti likovnosti koja obuhvaća emocionalni, kognitivni i psihomotorni razvoj u ranom djetinjstvu. Kompetencije se odnose na znanja, vještine i sposobnosti koje odgojitelji stječu tijekom svog obrazovanja. Stječu i to kako će u budućnosti primjenjivati te iste kompetencije u okviru odgojno – obrazovne prakse. Samo područje likovne kulture vrlo je važan aspekt djetetova cjelovita razvoja. Dijete nema razvijen osjećaj za likovnost, no tijekom učenja dijete stječe osjećaj za estetiku. Upravo zbog toga, svaki odgojitelj treba imati znanja i vještine iz područja likovne kulture kako bi to mogao prenositi na djecu. Upravo je odgojitelj ta osoba koja tijekom likovnih aktivnosti kod djece razvija likovne sposobnosti, njihovu osobnost, ukus, vrijednosti te provodi likovni odgoj s djecom. On mora znati osigurati djetetu sigurno okruženje kako bi ono moglo samostalno istraživati. Treba im pružiti mogućnost da izraze svoje misli i osjećaje. Upravo su te kompetencije temeljni uvjeti kvalitete rada svakoga odgojitelja.

Istraživačka pitanja koja su se postavljala u anketi jesu sljedeća: Imaju li odgojitelji koji su završili umjetničku školu (glazbenu, likovnu, plesnu) bolje kompetencije u radu s djecom, u smišljanju i provedbi likovnih aktivnosti? Jesu li odgojitelji koji redovno pohađaju razno razne izložbe i likovne zanimljivosti uspješniji u smišljanju i provođenju likovnih aktivnosti, analizi dječjih likovnih radova te u motiviranju djece za likovne aktivnosti u odnosu na odgojitelje koji redovito ne posjećuju izložbe? Smatraju li odgojitelji da je biti kreativan važna kompetencija u radu s djecom rane i predškolske dobi? Rezultati istraživanja pokazuju da su odgojiteljima vrlo važne kompetencija jer rade u složenom i nepredvidivom ambijentu. Danas trebamo raditi na vlastitom usavršavanju kako bi mogli pratiti sve promjene koje se događaju, a one su učestale. Rezultati pokazuju i to da velika većina odgojitelja nema završenu umjetničku školu niti su pohađali umjetničko obrazovanje izvan redovnog školovanja, ali se uglavnom smatraju kreativnim osobama što je jako važno za ovu profesiju.

Ključne riječi: *dijete rane i predškolske dobi, kompetencije, likovne aktivnosti, odgojitelji*

2. SUMMARY

The aim of the research was to investigate the attitudes of educators about the importance of competencies for conducting art activities with children of early and preschool age and which competencies educators all possess and whether these competencies only relieve the implementation of the same activities. 182 respondents (180 women and 2 men) participated in the study.

The theoretical part of the paper talks about the personal and professional competencies of educators, how they motivate children for art activities and artistic creation, and what is the role of educators in carrying out the activities themselves and in encouraging children's art. There is also talk about the importance of fine art, which includes emotional, cognitive and psychomotor development in early childhood. Competencies refer to the knowledge, skills and abilities that educators acquire during their education. They also acquire how they will apply these same competencies in the future within the framework of educational practice. The field of art culture itself is a very important aspect of a child's overall development. The child does not have a developed sense of art, but during learning the child acquires a sense of aesthetics. Precisely because of this, every educator should have knowledge and skills in the field of art culture in order to be able to pass it on to children, because it is the educator who develops children's art abilities, personality, taste, values and conducts art education with children. . He must know how to provide the child with a safe environment so that he can explore on his own. They should be given the opportunity to express their thoughts and feelings. It is these competencies that are the basic conditions for the quality of work of every educator.

The research questions asked in the survey are as follows: Do educators who have completed art school (music, art, dance) have better competencies in working with children, in designing and implementing art activities? Are educators who regularly attend various exhibitions and art curiosities more successful in designing and conducting art activities, analyzing children's art works and motivating children for art activities compared to educators who do not regularly attend exhibitions? Do educators consider being creative to be an important competence in working with early and preschool children? The results of the research show that competencies are very important to educators because they work in a complex and unpredictable environment. Today we need to work on our own training so that we can keep track of all the changes that are happening, and they have become more frequent. The results also show that the vast majority of educators have not completed art school or have attended

art education outside of regular schooling, but are generally considered creative people which is very important for this profession.

Key words: *early and preschool child, competencies, art activities, educators*

3. UVOD

Likovnu kulturu ne treba promatrati samo kao stručno likovno područje, nego i kao odgojno – obrazovni proces kojim se podiže kultura djece, ali i odgojitelja. U predškolskom je razdoblju upoznavanje s likovnim jezikom manje naglašeno nego u starijoj dobi, ali to ne znači da je manje važno. U tom razdoblju zapravo se stvaraju temelji za upoznavanje likovnog jezika, za razvoj dječjih općih stvaralačkih potencijala te razvoj likovne kreativnosti. Kod djece je potrebno razvijati svijest o slobodi likovnog izražavanja. Nema mjesta pravilima, zakonima i kritikama u provođenju likovnih aktivnosti s djecom, jer ona gase dječju kreativnost, slobodu, samopouzdanje i radoznalost.

Djeca likovnim izražavanjem imaju priliku otkriti i povjeriti svoje osjećaje svijetu, ali i pokazati svoje umjetničke kompetencije. Da bi to mogla, veliku ulogu u njihovom izražavanju ima odgojitelj. Odgojitelji danas, zbog suvremenog načina života, provode s djecom više vremena nego njihovi roditelji. Oni trebaju poznavati faze djetetova razvoja i uvjete odrastanja. Najprije moraju poznavati psihološke, tjelesne i kognitivne razvojne faze, kako bi mogli razumjeti i usporediti na kojem je stupnju dijete u likovnoj fazi razvoja. Također, odgojitelji moraju osigurati adekvatnu i poticajnu okolinu i sredstva tj. tehnike likovnog izražavanja uz pomoć kojih će se dijete imati priliku izraziti. Vrlo je važno da odgojitelj motivira dijete za likovno stvaranje. Kada su djeca motivirana za rad i kada sudjeluju aktivno u aktivnostima, odgojitelji ih promatraju, otkrivaju njihov interes i mogućnosti te im to pomaže u stvaranju novih aktivnosti. Intervencija odgojitelja trebala bi biti u obliku izazova koji će poticati dječju pažnju i interes u daljnjim istraživanjima.

Odgojitelji stječu brojne stručne kompetencije. Stjecanje stručnih kompetencija u području umjetnosti omogućuje odgojitelju da oblikuje razvojno umjetničko-kreativne procese te tako oblikuje i razvoj dječje umjetničke sposobnosti i utjecaja na njihov cjeloviti razvoj. Kompetencije odgojiteljima omogućuju autonomno promišljanje odgojno – obrazovnih ciljeva, samostalni izbor i odluke o načinima ponašanja te učinkovitiju komunikaciju s djecom, njihovim roditeljima i suradnicima u odgojno – obrazovnoj ustanovi. Najvažnije stručne kompetencije odgojitelja su to da razumije djetetov razvoj i uvažava potrebe i mogućnosti svakoga djeteta. Također, mora znati osigurati i uspostaviti dobru komunikaciju i interakciju s djecom.

Mlinarević, V. (1999) prema Goffin i Day (1994) navodi da kompetentan odgojitelj:

- sposoban je rasti i razvijati se (kontinuirano učiti)
- brižljiv je promatrač
- poznaje zajednicu u kojoj živi i radi
- poznaje razvojne karakteristike djeteta
- ima smisla za humor
- potiče motivaciju
- spreman je na rizik
- shvaća da su organizacija i red važni
- vješt je u grupnom Managementu
- tolerira zbrku i istražuje
- fleksibilan je
- da bi bio dobar odgojitelj, mora voljeti poučavati

4. LIKOVNI ODGOJ I OBRAZOVANJE

„Svaki odgoj i obrazovanje predstavlja složene procese jer se jedinka priprema za život i rad kroz razvijanje mnogih ljudskih kompetencija, tj. vrijednosti. Jedan je od tih procesa i likovna kultura.“ (Herceg, Rončević, Karlavaris, 2010:44)

4.1. Likovni jezik

Likovni jezik, kao i svaki drugi oblik komunikacije, ima svoje simbole, strukturu, funkciju i značenje. Ovladavanje likovnim jezikom kod djece teče određenim redoslijedom, svaka faza se povezuje jedna s drugom i tako izrasta s godinama u sve veću cjelinu. Između djetetove druge ili treće godine, dijete će svoju pažnju i interes usmjeriti prema jednoj novoj djelatnosti. Tu novu djelatnost dijete će primijetiti kod svojih roditelja ili ostalih članova obitelji i učinit će točno ono što je vidjelo. Prvom prilikom, uzet će olovku u ruku i pokretat će ruku s olovkom po površini papira. Upravo se takva djetetova aktivnost, uočavanje i ponavljanje radnje, naziva imitacija. S vremenom dijete počinje izrazitije kontrolirati tu djelatnost sa sve finijim prijelazima od jednog elementa ka drugom te počinje pratiti kretanje svoje ruke. Također, dijete nakon nekog vremena opaža da iza olovke ostaje trag, ostaje nešto što prije toga nije postojalo. Prije ili poslije povezat će uzrok i posljedicu tragova koje on stvara na papiru pokretom svoje ruke. Zatim počinje istraživati tragove na papiru. Nakon nekog vremena dijete će primijetiti da osoba koja nešto piše i crta istovremeno i govori ono što radi te će tako i samo početi govoriti dok crta. No, u njegovom slučaju ono što crta i ono što govori nije međusobno povezano. Dvije radnje koje dijete istovremeno izvodi s vremenom će se povezati, u onom trenutku kad dijete svoje stečeno znanje poveže s onim što crta. Nakon stjecanja znanja o tome kako se koristi olovka i papir, dijete stvaranjem linija po površini papira prerasta u novu sposobnost izražavanja. Tada dijete prikazuje iz svoje vlastite svijesti viđenje i znanje o svijetu oko sebe (Belamarić, 1986).

4.2. *Opće karakteristike likovnog izražavanja i stvaranja djece*

Razni su pogledi o tome zašto se djeca vole likovno izražavati. Jedni kažu da je to, osobito u ranijoj dobi, urođena sklonosti za igru. Drugi kažu da se dijete likovno izražava kako bi zadovoljilo unutarnju potrebu za izražavanjem, dok treći kažu da je motorička aktivnost osnova likovnog izražavanja. Svi ti stavovi samo su jedan aspekt istine. Dijete, kako bi prikazalo ono što ga zanima i uzbuđuje, likovno se izražava. Također, ono što ga oduševljava su materijali s kojima radi te sam proces rada. Jako bitni za dijete su sam djetetov doživljaj i akcija. Osnovna potreba djeteta tijekom razvoja njegove likovnosti je to da stalno mijenja sadržaj rada a to sve zajedno proizlazi iz želje za aktivnim spoznavanjem i izražavanjem doživljenog. Na samome početku likovnog izražavanja želja za spoznavanjem nije namjerna i svjesna, ali to s vremenom postaje, primjerice kada dijete kaže: „Hoću naslikati tatu!“ ili „Hoću naslikati plavu boju!“. Kada djecu promatramo za vrijeme likovnoga procesa impresionira nas nekoliko stvari: ona otvoreno govore o svojoj likovnoj aktivnosti, ne pokušavaju prikriti prave osjećaje, za neku djecu je najvažniji manipulativni aspekt likovnog izražavanja i užitak u taktilnim osjetima s bojom itd., a za neku je najvažniji simbol (kuća, majka). Vrlo često susrećemo kriva tumačenja dječjeg likovnog izraza. Najčešće se promatra kao pokušaj vizualne reprezentacije, a manjak identičnosti sa stvarnim objektom opisuje se percepcijskom ili motoričkom nezrelošću ili kombinacijom tih dvaju procesa. Djeca te dobi nemaju mogućnost cjelovitog promatranja objekta te je njihovo promatranje objekta pojedinačno, dok su svi elementi promatranja skup pojedinačnih doživljaja. Razumijevanje i shvaćanje djetetovih spoznajnih mogućnosti najvažniji su za kvalitetnu interpretaciju djetetova likovnog djela. Zadovoljstvo odraslih potječe iz djetinjstva. Dijete će postati nezadovoljno ako ga se spriječi da spozna ljepotu, da se likovno izražava i da manipulira sredstvima koja su u njegovoj okolini (Grgurić, Jakubin, 1996).

Bodulić (1982.) govori kako je u 20. stoljeću fenomen dječjeg crtanja postao objektom interesa mnogih učenjaka što je dovelo do promjena u načinu provođenja likovnog odgoja i obrazovanja. Bez obzira na to zanimaju li se odrasli za dječji izraz, djeca su i prije toga crtala izvan školskih ustanova, na pijesku, zemlji, pločniku i sl. Ona crtanjem izražavaju svoje emocije, pokazuju svoje znanje te razvijaju vještinu rješavanja likovnih problema. Dječji crtež je najprije dječji izraz, a tek onda likovni izraz. U njemu se vide potpuna likovna sloboda izražavanja koja se temelji na mašti, ekspresiji i stvaralačkom činu.

„Dječje crtanje je odraz dječje emocije, mašte, memorije, ekspresije i stvaralački je čin.“ (Bodulić, 1982, 33)

Likovne aktivnosti koje provodimo s djecom rane i predškolske dobi možemo podijeliti na:

- aktivnosti u kojima dijete spontano i samoinicijativno započinje s likovnim izražavanjem te bira sredstva koja su mu pri ruci,
- aktivnosti koje unaprijed planira i provodi odgojiteljica, a one imaju svoje ciljeve i zadatke.

Prva skupina aktivnosti daje nam veliki izvor informacija o djetetu, njegovim željama, mogućnostima i sl. Dok, druga skupina aktivnosti daje djeci mogućnost da slobodno izraze svoju osobnost te da usvoji nešto novo. Upravo tako djeci se pokazuju nove tehnike, zajedno se s njim istražuje i dolazi do raznih zanimljivosti o likovnim materijalima i tehnikama. Vrlo je važno detaljno isplanirati likovnu aktivnost. Također, treba ostaviti prostora i za iznenađenja i promjenu tijeka aktivnosti ako do toga dođe (Balić-Šimrak, 2010).

„Predškolsko dijete ima svoj likovni jezik – na nama je da ga oslušujemo, pokušamo razumjeti u njegovoj suštini i iznad svega da ga poštujemo.“ (Balić-Šimrak, 2010:8)

4.3. Motivacija u likovnom izražavanju

„Motiv pokreće pojedinca na neku djelatnost. Motiv je pokretačka snaga određene aktivnosti. Dok je instinkt ili nagon biološki uvjetovan, motiv je primarno psihička pojava i omogućuje stalni psihički razvoj djeteta.“ (Herceg, Rončević, Karlavaris, 2010:72)

Svaka je aktivnost uvjetovana nekim motivom, a aktivnost izazvana motivom nazivamo motivacijom. Motivaciju u najvećoj mjeri čine emocionalni procesi jer se potreba doživljava kao određeni osjećaj, ali čine ju i kognitivni procesi. Upravo se radi toga može govoriti o motiviranju vanjskim i unutarnjim impulsima (ekstrinzična i intrinzična motivacija). Pokretanje motivacije kod djece ovisi o uvjerenju njihovih odgojitelja. Takvi stvaralački poticaji nastaju kroz razgovore odgojitelja i djece. Razgovori mogu biti o temi likovnog rada, veseli ili ozbiljni i ilustrativni. Poticaji kao što su poetski, glazbeni ili neki drugi kod djece pobuđuju ideje ili osjećaje (Herceg i dr., 2010).

Karlavaris (1988) govori o motivaciji kao o procesu koji se ne može temeljito definirati. Upravo zbog toga što je motivacija uvjetovana potrebama i sposobnostima pojedinca i zato što još nisu dovoljno dobra razrađeni didaktički postupci motiviranja djece.

Čudina-Obradović (1996) kaže da je motivacija ulaganje napora u namjeri da se postigne određeni cilj.

Aktivnosti koje ne izražavaju puni potencijal djece su aktivnosti koje su rezultat naredbe, prinude te neprirodne, krute i neugodne aktivnosti za dijete. Djeca tako ne mogu ostvariti svoj puni potencijal. Aktivnosti bi trebale predstavljati postignuća unutarnjih potreba djece. Dijete je zainteresirano za tijek aktivnosti i postignuća samo svojom uključenosti i kreativnim djelovanjem (Herceg i dr., 2010).

Poznavanje motivacije kao psihološkog procesa, pomaže u razumijevanju ponašanja predškolske djece. Također, motivacijom se postiže željno usmjeravanje predškolske djece u odgajanju i obrazovanju. Ukupnost svih motiva, pozitivnih i negativnih te primarnih (bioloških) i sekundarni (socijalnih, pratećih) čine složeni svijet motivacije. Svaka osoba sama odlučuje koji će motiv prihvatiti i u kojem će smjeru voditi svoju aktivnost. Na samome početku likovno izražavanje djece određeno je nagonom za aktivnostima kroz koje upoznaje svijet i samoga sebe, a kasnije s potrebama razvoja motorike. Kroz vrijeme s djecom treba razvijati potrebu za likovnom umjetnošću i stvaralaštvom. U svakome slučaju odgojitelj treba razraditi procese motivacije kako bi njegova aktivnost bila što vrijednija (Herceg i dr., 2010).

5. ULOGA ODGOJITELJA

Profesija odgojitelja, kao i inicijalno obrazovanje odgojitelja, zahtijeva konstantno cjeloživotno učenje i stručno usavršavanje odgojitelja. Mnoga istraživanja govore o povezanosti obrazovanja i prakse odgojitelja kao i o povezanosti kvalitete njihova rada s kasnijim dobrobitima u djetetovu životu (Herzog, Bačlija Sučić, Županić BeniĆ, 2018).

„Odgoj je posljedica komunikacije između djece i odraslih. U institucionalnom kontekstu, u dječjem su vrtiću glavni nositelji odgojno – obrazovnog procesa odgojitelji i djeca.“ (Herceg, Rončević, Karlavaris, 2010:45)

Odgojitelji i djeca komuniciraju putem neverbalne, verbalne i drugih oblika komunikacije. Imaju stalnu potrebu za skladnom komunikacijom između sebe. Komunikacija između odgojitelja i djece podrazumijeva međusobnu naklonost, prisnost, povjerenje, poštovanje, toleranciju, razumijevanje, solidarnost, učenje, kulturu ponašanja itd. Odgojitelj upoznaju djecu u svojoj odgojno – obrazovnoj skupini, prilagođava im se, djeluje u skladu s njihovim potrebama te razvija njihovu samostalnost (Herceg i dr., 2010).

Osjećaj za likovni red je prisutan u svakome ljudskom biću. Odgojitelj treba znati da je osjećaj za likovni red s jedne strane prirodan, dok je s druge strane osjećaj stečen odgojem. Dijete nema razvijen osjećaj za likovno vrijedno i kvalitetno te zbog toga dijete stječe osjećaj za lijepo i estetsko procesom učenja (Zupančić, Duh, 2009).

Svaki odgojitelj treba imati znanja i vještine iz područja likovne kulture, znanja iz teorije oblikovanja, teorije umjetnosti te iz analize likovnih djela i povijesti likovne umjetnosti. Tijekom provedbe likovnih aktivnosti odgojitelj kod djece razvija likovne sposobnosti, senzibilitet za likovne pojave, njihovu osobnost, ukus, procjenu vlastitih vrijednosti te provodi likovni odgoj s djecom (Herceg i dr., 2010). Odgojitelj treba pripremati poticaje tako da budu prepoznatljivi i preuzeti iz određenih umjetničkih grana. Poticaji moraju biti prilagođeni odgovarajućoj likovnoj umjetnosti (crtanje, slikanje, grafika i kiparstvo). Također, moraju biti i prilagođeni odgovarajućoj primijenjenoj umjetnosti i dizajnu te narodnoj umjetnosti. Kroz likovnu umjetnost odgojitelj bolje upoznaje dijete i može pozitivno utjecati na njegov razvoj zato što djeca kroz likovne radove izražavaju svoje psihičko i socijalno stanje. Također, odgojitelj putem likovnih aktivnosti može i preventivno djelovati te spriječiti negativne psihičke pojave kod djece (Mendeš, Ivon, Pivac, 2012).

Jedna od važnijih uloga odgojitelja je pripremiti i osigurati okruženje kako bi djeca imala mogućnosti samostalno istraživati. Samo planiranje aktivnosti s djecom potiče njihovu znatiželju te razvija njihovu senzornu percepciju. Aktivnosti, odnosno poticaji, moraju biti višeslojni, problematično strukturirani te u skladu s dječjim interesima. Jako je važno da dijete sudjeluje u svim fazama kreativnog procesa – od planiranja aktivnosti, oblikovanja ideja, stvaranja, pričanja o radu aktivnosti, iskustvu te samom procesu. Odgojitelj promatranjem djece u aktivnostima dobiva nove ideje za stvaranje novih aktivnosti. Odgojitelji moraju poticati dječju pažnju i interes za daljnje istraživanje a ne govoriti kako bi nešto dijete trebalo napraviti. Odgojitelj treba poštivati djetetovu potrebu za stvaralačkim radom te mu omogućiti dovoljno vremena za stvaranje vlastitih ideja. Također, odgojitelj treba dijete upoznavati s različitim umjetničkim područjima i tehnikama, omogućiti im da samostalno istražuju, eksperimentiraju, koriste nove materijale i sredstva te istražuju nove postupke (Novaković, 2015).

„Najbolje rezultate postizemo kad s djecom sjednemo u krug i tijekom razgovora svakom djetetu dajemo priliku da izrazi svoje mišljenje, pa ona već od početka uviđaju da će imati priliku reći što misle te strpljivo čekaju, oslušujući i tuđa mišljenja i pripremajući se za svoj ‘nastup’.“ (Balić-Šimrak, 2010:7)

Tijekom razgovora s djecom, svaki odgojitelj, djeci treba pružiti mogućnost da izraze svoje misli i osjećaje. Ona tako postaju zadovoljna i razvijaju samopouzdanje koje se isto tako odražava i u njihovim likovnim radovima. Djeca tako znaju da će doći na red, strpljivo čekaju i slušaju mišljenje odgojitelja i druge djece te se pripremaju za svoj „nastup“. Nakon nekog vremena, djeca puna samopouzdanja i svjesna svoje ličnosti ne kopiraju više radove druge djece, nego se samostalno likovno izražavaju. Ako predškolskom djetetu damo mogućnost da samostalno stvara, imamo veliku mogućnost upoznati se s dječjim unutarnjim svijetom i na taj se način upoznemo i steknemo nova znanja od djeteta (Balić Šimrak, 2010).

„Kompleksnost i zahtjevnost profesije odgojitelja, uz inicijalno obrazovanje, zahtijeva konstantno cjeloživotno učenje i stručno usavršavanje odgojitelja.“ (Herzog, Bačlija Sušić, Županić Benić, 2018:2).

6. KOMPETENCIJE ODGOJITELJA

„Kako je kompetentnost odgojitelja razvojna, a ne statična kategorija, mogli bismo reći kako nju uvelike određuje i spremnost na cjeloživotno istraživanje i učenje. Shvaćanje učenja kao cjeloživotnog procesa ujedno je i jedna od najvažnijih ideja organizacije koja uči.“ (Slunjski, Šagud, Branša-Žganec., 2006:47).

Postoje različita tumačenja pojma kompetencije. Prema Anić (2003) u Velikom rječniku hrvatskoga jezika (2003) kompetencije su „priznata stručnost, sposobnost kojom netko raspolaže“, dok Mijatović (2000) u Leksikonu temeljnih pedagoških pojmova pod pojmom kompetencije podrazumijeva „osobnu sposobnost da se čini, izvodi, upravlja ili djeluje na razini određenog znanja, umijeća i sposobnosti, što osoba može dokazati na formalni ili neformalni način“.

Prema Herzog, Bačlija Sušić, Županić Benić (2018) pojam „kompetencije“ odnosi se na znanja, vještine i sposobnosti koje odgojitelji stječu tijekom svojega inicijalnog obrazovanja. Isto tako, stječu i primjenu tih kompetencija u okviru odgojno – obrazovne prakse. Područje likovne kulture važan je aspekt djetetova cjelovita razvoja od njegove rane dobi jer upravo to utječe ne njegov emocionalni, socijalni, kognitivni i psihomotorni razvoj.

6.1. Osobne kompetencija

Osobne kompetencije osnovni su preduvjet profesionalnih kompetencija odgojitelja. Odgojitelj je spoj osobnih i profesionalnih kompetencija, sposobnosti, stručne osposobljenosti, motiviranosti za rad i radnog iskustva. Sve to nam ukazuje da nije lako biti odgojitelj. On kreira, organizira i izvodi odgojno – obrazovni proces, a ujedno odgovara za postignuća predškolske djece u svim razvojnim područjima. Glavni je čimbenik kvalitete odgojno – obrazovnog procesa. Razlikujemo vanjski i „unutarnji“ izgled odgojitelja. Za vanjski izgled mnogi kažu da je temeljno polazište odgojitelja upravo zbog toga što djeca više „vole“ moderno odjevene odgojitelje, koji drže do svojega vanjskog izgleda. Dok se „unutarnji“ izgled odnosi na razum i srce odgojitelja. Puno je osobina koje odgojitelji koriste i koje bi trebali cijeniti, a to su: odgovornost, ljubav, iskrenost, uvažavanje tuđeg mišljenja, otvorenost, pravednost, strpljivost,

kreativnost, humanost, empatija, realnost, smisao za humor, hrabrost, maštovitost, osjećajnost, pozitivna slika o sebi i drugima i još mnogo drugih (Herceg i dr., 2010).

„*Osobne kompetencije odgojitelja temeljni su uvjeti kvalitete rada odgojitelja.*“
(Herceg i dr., 2010:49)

6.2. *Profesionalne kompetencije*

Definiranjem profesionalnih kompetencija treba razlikovati pojmove biti kompetentan i imati kompetencije. Višnjić Jevtić (2018) kaže da se pojam „biti kompetentan“ odnosi na zahtjeve profesije, dok za pojam „imati kompetencije“ kaže da označava da osoba posjeduje osobine koje joj omogućuju kompetentno djelovanje.

Postoji mnogo uloga koje definiraju odgojitelja. Veliki broj tih uloga govore nam o složenosti odgojiteljske struke. Odgojitelj da bi uopće mogao raditi u dječjem vrtiću mora zadovoljiti uvjete kao što su: odgovarajuća stručno-pedagoška sprema te mora biti zdravstveno sposoban za obnašanje funkcije odgojitelja. Odgojitelj je prvenstveno tu da poučava djecu raznim odgojnim i obrazovnim vrijednostima te svom radu pristupa profesionalno, odnosno stručno i odgovorno. Istodobno i sam od njih i uz njih uči. Odgojitelj je ujedno i psiholog – mora poznavati razvojnu psihologiju i psihologiju učenja, time postaje bliži djeci. Uspješan je komunikator, ljubazan i ima jednak odnos prema svoj djeci. U konfliktnim situacijama mora reagirati pravovremeno te ih pravedno rješavati. On uživa povjerenje djece, ustrajan je i pravedan. Redovno uči djecu socijalnim vještinama i kompetencijama. Odgojitelj kao „zdravstveni djelatnik“ mora paziti i upozoriti djecu na pravilno držanje tijela, mora redovito provjetravati sobu, poticati na konzumiranje različite zdrave hrane, zdravih stilova življenja, konzumiranje vode itd. U javnom i kulturnom životu odgojitelj je uzor djeci. On u vrtić dovodi razno razne goste, uključuje djecu u razne programe i aktivnosti, organizira izlete, posjete raznim kulturnim i povijesnim manifestacijama. Odgojitelj je govornik koji u svome nastupu koristi puno humora, šala i dosjetka. On je knjižničar. Upoznat je s mnogim knjigama za djecu koje koristi svakodnevno u svome radu (Herceg i dr. 2010).

Prema Fatović (2016) razlikujemo tri dimenzije kompetencija a to su: znanje, vještine i vrijednosti te šest područja djelovanja. Područja djelovanja možemo podijeliti na: dijete i učenje, okruženje za učenje, poučavanje i procjena ishoda učenja, ustanova, obitelj i zajednica,

profesionalni razvoj i odgovornost i zadnje područje je razvoj ustanove i unaprjeđenje sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Razlikujemo šest područja djelovanja prema Fatović (2016):

Prvo područje djelovanja odnosi se na dijete i učenje. Profesionalac, odnosno odgojitelj, trebao bi znati i razumjeti na koji način djeca uče, individualne razlike među djecom te poznavati karakteristike pojedinih razvojnih faza. Treba znati kako pojedinom djetetu dati određene poticaje koje su u njegovom interesu. Najvažnije od svega odgojitelj bi trebao vjerovati da je svako dijete sposobno učiti i napredovati u znanju.

Što se tiče okruženja za učenje, odgojitelj mora znati koji čimbenici doprinose sigurnom, inkluzivnom i podržavajućem okruženju za svako pojedino dijete. Profesionalac, odgojitelj, treba kreirati sigurno okruženje za učenje, a pri tome misliti na različite potrebe djece. Mora razvijati iste vrijednosti kod sve djece te biti sposoban sa svakim djetetom njegovati odnos koji se temelji na uvažavanju.

Svaki odgojitelj mora znati procijeniti ishode razvoja svakoga djeteta. Prvenstveno, mora razumjeti sadržaj koji poučava tj. mora poznavati dijelove aktivnosti. Dimenzija profesionalnih vrijednosti govori da bi profesionalac, odnosno odgojitelj, trebao prepoznati djetetove potencijale tj. talente te poticati takve aktivnosti u kojima dijete pokazuje veliki interes i znanje.

Odgojitelj, profesionalac, trebao bi znati uspostaviti suradnju i sudjelovati u timskom radu u različitim društvenim okruženjima. Trebao bi poticati međusobno povjerenje u odnosima s djecom, kolegama, roditeljima i zajednici.

Dimenzija profesionalnog znanja odgojitelja je ta da bi on treba razumjeti i poštivati pravila ponašanja i etički kodeks profesionalne profesije. Profesionalac mora iskoristiti sve mogućnosti za stručno usavršavanje i profesionalni razvoj te bi trebao široj javnosti promicati ugled i status odgojiteljske profesije.

Zadnje područje djelovanja odnosi se na razvoj ustanove i unaprjeđenja sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Svaki profesionalac trebao bi moći razumjeti svrhu i strukturu obrazovnog sustava i njegov utjecaj na razvoj društva. Treba učestalo inicirati promjene koje vode unaprjeđenju sustava te motivirati druge da u tome sudjeluju. Sve to govori da bi profesionalac trebao promicati vrijednosti ustanove kao zajednica koja uči (Fatović, 2016).

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (MZOS, 2014.) navodi osam ključnih kompetencije za cjeloživotno učenje:

- komunikacija na materinskome jeziku
- komunikacija na stranim jezicima
- matematička kompetencija i kompetencije u prirodnim znanostima i tehnologiji
- digitalna kompetencija
- učiti kako učiti
- socijalna i građanska kompetencija
- inicijativnost i poduzetnost
- kulturna svijest i izražavanje

Dokument Common European Principles for Teacher Competences and Qualifications (2005) je dokument koji postavlja opći okvir kompetencija koji je potreban svim profesionalcima u području odgoja i obrazovanja. On definira tri skupine kompetencija:

- kompetencije za rad s ljudima
- kompetencije za rad s informacijama, tehnologijom i znanjem
- kompetencije za rad u zajednici i za zajednicu.

Svrha tih kompetencija je da služe kao temelj iz kojega nacionalni sustavi odgoja i obrazovanja razvijaju vlastite kvalifikacijske okvire, kurikule, standarde za razvoj profesije, licenciranje, napredovanje, sustav stručnog usavršavanja i cjeloživotnog učenja i slično (EU Commission, 2005).

7. VAŽNOST LIKOVNOSTI

Likovna umjetnost obuhvaća emocionalni, kognitivni i psihomotorni razvoj u ranom djetinjstvu. Upravo zbog toga, odgojitelji moraju imati dovoljno kompetencija kako bi potaknuli djecu na sudjelovanje u umjetničkim aktivnostima.

U odgojno-obrazovnoj praksi umjetničke aktivnosti se vrlo često zapostavljaju. Glavni razlozi za to su: nedostatak vremena, nesigurnost i utjecaj prethodnih iskustava pri sudjelovanju u umjetničkim aktivnostima. Problemi koji često odgojitelje odbijaju od provođenja umjetničkih aktivnosti su: nedostatak osobnih vještina i znanja, nedostatak vremena, nedostatak sigurnosti, nedostatak sredstava i drugih aktivnosti koje obavljaju.

U ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju ističe se važnost umjetničkih aktivnosti. One potiču kod djece proces emocionalnog razvoja, razvoj kreativnosti, inteligencije, fine motorike, motivacije, samopouzdanja, socijalnih sposobnosti, empatije i drugih sličnih sposobnosti koje su djeci od iznimne važnosti za daljnji razvoj. Dječje sudjelovanje u umjetničkim aktivnostima ovisi o podršci koju dobivaju od stane roditelja, odgojitelja, ali i svojih vršnjaka. Na poticanje i razvoj dječjeg stvaralaštva najviše utječu odgojitelji i učitelji. Oni su odgovorni za vođenje umjetničkih aktivnosti u odgojno-obrazovnim ustanovama.

Likovna je umjetnost važna u holističkom razvoju djece, a samoefikasnost vođenja umjetničkih i umjetničko-stvaralačkih aktivnosti vezana je uz specifične kontekste. Programi za inicijalno obrazovanje moraju odgojiteljima pružiti adekvatno praktično iskustvo u vezi njihova vlastitog likovnog stvaralaštva i u vezi prakse poučavanja u neposrednom radu s djecom (Herzog, Bačlija Sušić, Županić Benić, 2018).

„Likovnost dijete istražuje od trenutka kad počne istraživati svijet oko sebe.“ (Balić-Šimrak, 2010:3)

Balić-Šimrak (2010) govori kako mnoga istraživanja dokazuju da bavljenje likovnim aktivnostima od samoga djetinjstva poboljšavaju i druge aspekte spoznaje kao što su: likovne aktivnosti potiču usmjeravanje pažnje, često bavljenje likovnim aktivnostima utječu na bolju koncentraciju, potiču kvalitetnije življenje jer potiču opuštanje i lučenje hormona sreće, razvijaju divergentno mišljenje i kreativnost. Upravo zbog svega toga tijekom likovnih aktivnosti nema mjesta nikakvim pravilima, kritikama jer ona guše njihovu kreativnost, slobodu, samopouzdanje, radoznalost i sl. Djeca su u formalnom obrazovanju više usmjerena

na aktivnosti lijeve hemisfere kao što su logika, brojke, riječi itd. No, učestalim bavljenjem likovnim aktivnostima i umjetničkim djelatnostima razvija se desna hemisfera mozga koja je zadužena za maštu, slike i sl. Također, desna hemisfera pruža ravnotežu u cjelokupnom odgojno – obrazovnom procesu.

Prema Balić-Šimrak (2010) razlikujemo nekoliko osnovnih aspekata rada u likovnosti u ranoj i predškolskoj dobi a to su:

- prihvaćanje dječjeg autentičnog likovnog izraza u skladu s dobi djeteta
- omogućiti djetetu pristup raznim likovnim materijalima i tehnikama
- osigurati vrijeme i prostor za likovne aktivnosti
- omogućiti djetetu da nauči posebne likovne vještine kada se radi o likovnim materijalima i likovnim tehnikama
- upoznati dijete s likovnom umjetnošću putem raznih slikovnica, posjeta muzejima, galerijama i sl.

8. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

8.1. *Cilj istraživanja*

Cilj provedenog istraživanja bio je istražiti stavove odgojitelja o važnosti kompetencija za provođenje likovnih aktivnosti s djecom rane i predškolske dobi te koje kompetencije odgojitelji sve posjeduju i olakšavaju li im te kompetencije samo provođenje istih aktivnosti.

8.2. *Istraživačka pitanja*

Istraživačka pitanja koja se u ovom radu postavljaju jesu sljedeća:

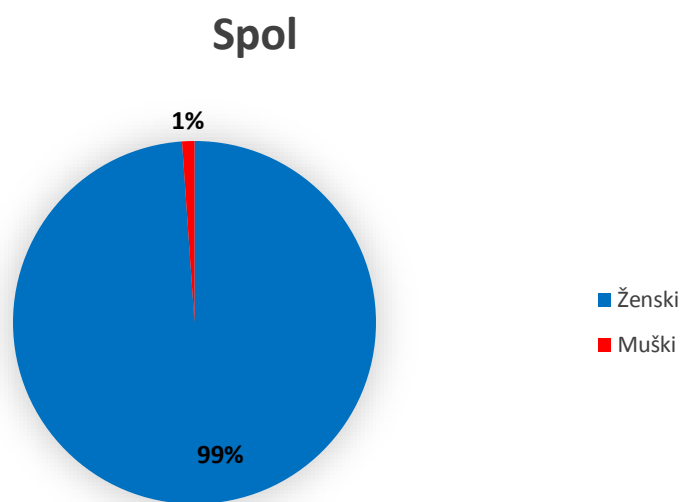
- Imaju li odgojitelji koji su završili umjetničku školu (glazbenu, likovnu, plesnu) bolje kompetencije u radu s djecom, u smišljanju i provedbi likovnih aktivnosti?
- Jesu li odgojitelji koji redovno pohađaju razno razne izložbe i likovne zanimljivosti uspješniji u smišljanju i provođenju likovnih aktivnosti, analizi dječjih likovnih radova te u motiviranju djece za likovne aktivnosti u odnosu na odgojitelje koji redovito ne posjećuju izložbe?
- Smatraju li odgojitelji da je biti kreativan važna kompetencija u radu s djecom rane i predškolske dobi?

8.3. *Uzorak i prikupljanje podataka*

Ciljana populacija ovog istraživanja su odgojitelji i odgojiteljice djece rane i predškolske dobi. Anketa je provedena na području dječjih vrtića u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Ukupan broj prikupljenih i valjanih anketa iznosi 182. Istraživanje je provedeno tijekom lipnja i srpnja 2020. godine, a podatci su prikupljeni anketnim upitnicima. Svi anketni upitnici u potpunosti su anonimni i korišteni su u obradi podataka online na „Google obrascu“, gdje je anketni upitnik i napravljen.

Anketni upitnik je odgojiteljima distribuiran putem e-maila, WhatsApp poruka i putem Facebook grupa. U prilogu rada nalazi se primjerak anketnog upitnika.

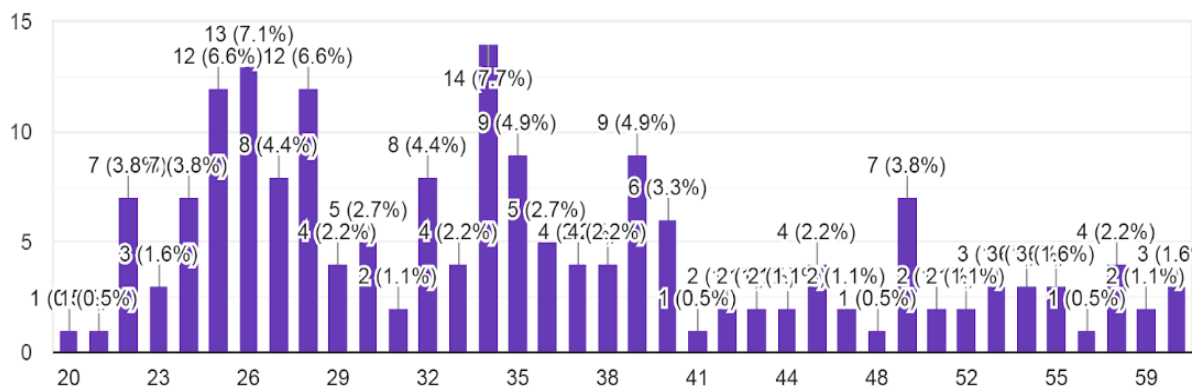
Udio ispitanika prema spolu jasno pokazuje da je zastupljena ženska populacija. Ukupan broj ispitanika je 182 odgojitelja, od čega su 180 ženskog spola odnosno 99%, a 2 muškog spola odnosno 1% (Grafikon 1). Ovakvi rezultati su očekivani jer je prema Državnom zavodu za statistiku u predškolskim ustanovama na području Republike Hrvatske 2018./2019. godine zaposleno ukupno 12 655 odgojitelja od čega je njih 12 543 odgojitelja ženskog spola (Državni zavod za statistiku 2019).

Grafikon 1. Spol ispitanika

Dob ispitanika je u rasponu od 20 do 60 godina. Najviše ispitanika, njih 14 (7.7%) je u dobi od 34 godine, 7,1% ima 26 godina, 6,6% ispitanika ima 25 godina, a isti taj postotak ispitanika ima 28 godina. Najmanji broj ispitanika, po jedan ispitanik (0,5%) je u dobi od 20, 21, 41, 48 i 56 godina. U dobi od 60 godina ima svega 3 ispitanika te to čini postotak od 1,6%.

Grafikon 2. Dob ispitanika

S obzirom na razinu stručne spreme najviše je odgojitelja završilo stručni preddiplomski studiji njih 84 (46,2%), a diplomski sveučilišni studiji završilo je 77 odgojitelja (42,3%). Ostali ispitanici njih 21 zaokružilo je odgovor ostalo.

Broj godina radnog staža odgojitelja u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja proteže se u rasponu od nula godina radnog staža , pa do više od 25 godina radnog staža. Od nula do jedne godine radnog staža ima 27 odgojitelja (14,8%) koji su sudjelovali u anketnom upitniku. Najveći broj odgojitelja njih 50 (27,5%) ima radnog staža u razdoblju od 1 do 5 godina. 32 odgojitelja (17,6%) ima od 6 do 10 godina radnog staža. Također, veliki broj odgojitelja koji su sudjelovali u anketnom upitniku ima od 11 do 25 godina radnog staža njih 47 (25,8%). Više od 25 godina radnog staža ima 26 odgojitelja (14,3%) (tablica 1).

Godine radnog staža	Broj ispitanika	Postotak
0 – 1 godina	27	14,8%
1 – 5 godina	50	27,5%
6 – 10 godina	32	17,6%
11 – 25 godina	47	25,8%
Više od 25 godina	26	14,3%
Ukupno:	182	100%

Tablica 1. Godine radnog staža odgojitelja u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

9. OPIS UPITNIKA

Kako bi se došlo do informacija o kompetencijama odgojitelja za provođenje likovnih aktivnosti s djecom rane i predškolske dobi anketni upitnik sastavljen je od 36 pitanja koja se mogu svrstati u različite kategorije. Anketa je anonimnog karaktera tako da se odgojiteljima pruži mogućnost što iskrenijeg i otvorenijeg pristupa prilikom odgovaranja na pitanja.

Prvi dio upitnika sastoji se od petnaest općih pitanja. Pitanja se odnose na spol, dob, godine radnog staža, završeno srednjoškolsko i visoko obrazovanje te na pitanja o umjetničkom obrazovanju.

U drugom dijelu upitnika istraživalo se pripremanje likovnih aktivnosti s djecom rane i predškolske dobi. Ispitivalo se odgojitelje općenito kako se pripremaju za provedbu likovnih aktivnosti, čime se služe (internetom, stručnom literaturom i sl.), konzultiraju li se s kolegama. Također, nekoliko pitanja odnosilo se i na to koliko su odgojitelji zadovoljni samima sobom (jesu li zadovoljni s pripremom likovno tehničkih sredstava i materijala, jesu li zadovoljni s motivacijom djece za likovne aktivnosti, jesu li zadovoljni kako demonstriraju tehniku...). Na kraju samog drugog dijela odgojitelje se pitalo koliki im problem predstavlja pronalaženje tema i motiva za provođenje likovnih aktivnosti. Takva i slična pitanja obuhvaćena su u drugom dijelu anketnog upitnika kako bi se dobila slika i određeni stav odgojitelja o provođenju i osmišljavanju likovnih aktivnosti s djecom te kakve su njihove kompetencije za samu pripremu i organizaciju.

Treći, posljednji, dio ankete fokusirao se na analizu i samovrednovanje odgojitelja na provedene aktivnosti. U tom dijelu, kroz deset pitanja, odgojitelje se pitalo koliko su zadovoljni provedenim aktivnostima koje su oni sami osmislili i proveli s djecom. U ovom dijelu ankete odgovarali su na pitanja poput smatraju li da su zadobili pažnju djece i motivirali ih na likovno izražavanje, smatraju li da su dobro organizirali provođenje likovnih aktivnosti itd. Odgovarali su i na pitanja koliko im je bio teško analizirati svoj rad s djecom i dječje likovne radove, koji je dječji rad kreativan, u kojoj mjeri dobro provode likovne aktivnosti. Na kraju su se izjasnili je li im provođenje likovnih aktivnosti s djecom stvara nelagodu i smatraju li da nemaju dovoljno znanja, razvijenih vještina i sposobnosti za provođenje likovnih aktivnosti s djecom.

10. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

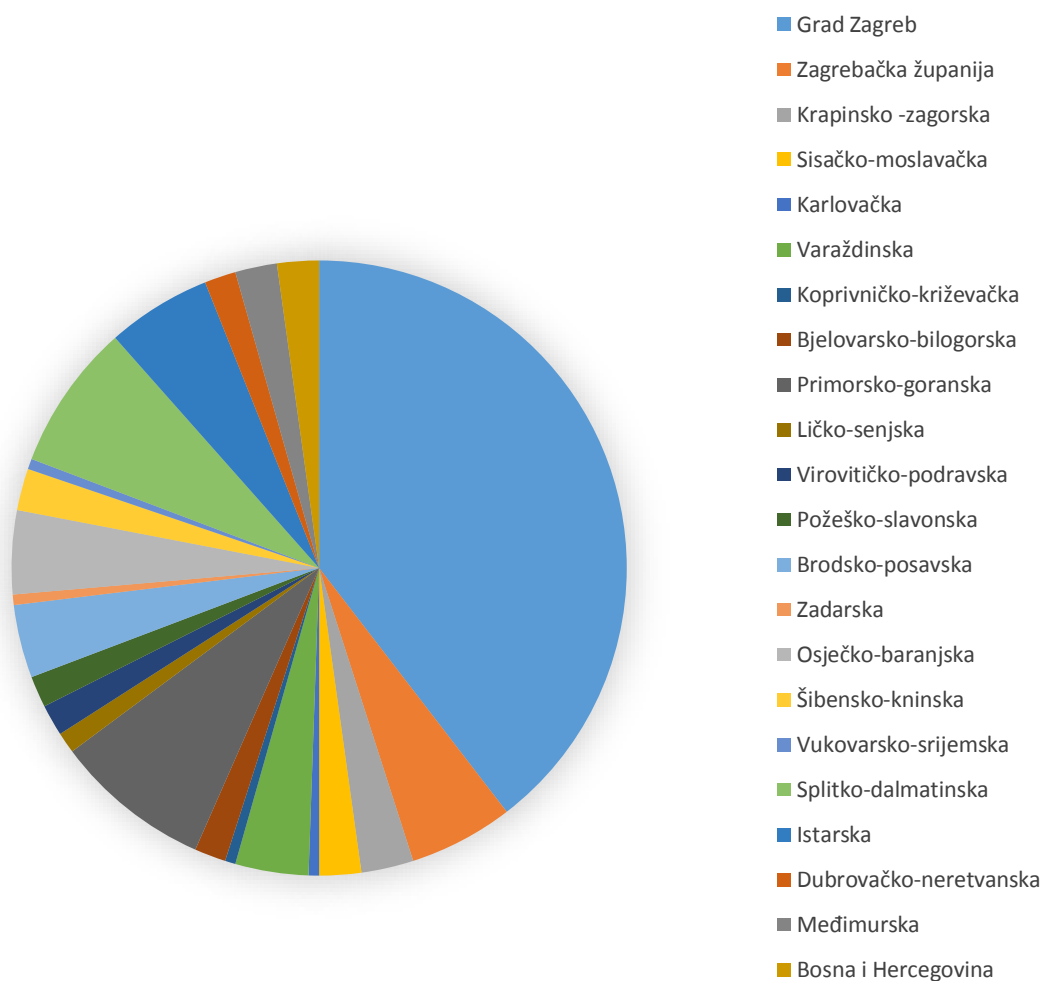
Prikupljeni podaci obrađeni su online na „Google obrascu“. Rezultati su prikazani grafikonima i tablicama.

Prvi dio anketnog upitnika uključivao je opće podatke o ispitaniku. Odgojitelji su naveli spol, dob, razinu stručne spreme u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Naveli su godine radnog staža te koju su srednju školu i studiju završili.

Pitanja u prvom dijelu su podijeljena na pitanja s višestrukim izborom, pitanja na koja se daje odgovor „da“ ili „ne“ i pitanja kratkog odgovora.

Većina ispitanika dolazi iz Grada Zagreba njih 72 (40%), zatim iz Primorsko-goranske županije njih 15 (8%) i iz Splitsko-dalmatinske županije njih 14 (8%). Najmanji broj ispitanika svega 1% dolaze iz Karlovačke, Koprivničko-križevačke, Zadarske i Vukovarsko-srijemske županije. Četiri ispitanika su iz Bosne i Hercegovine te čine od ukupne populacije ispitanika 2%.

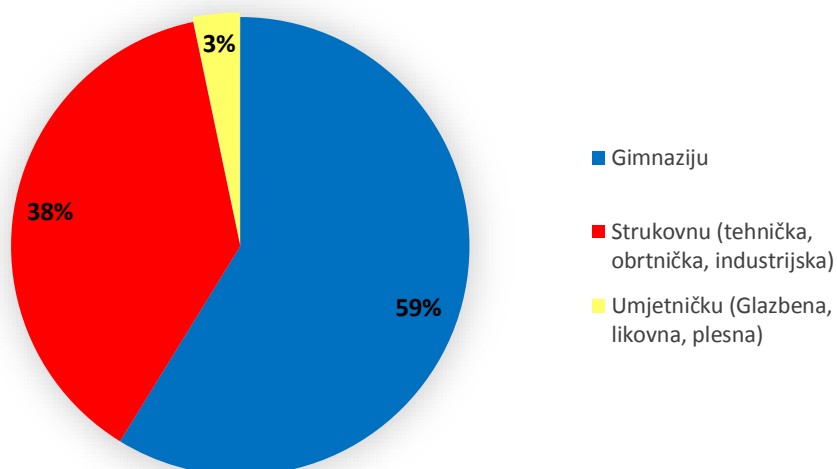
Iz koje županije dolazite?

Grafikon 3. Županije

Prema rezultatima istraživanja, 107 odgojitelja (59%) je završilo gimnaziju. Strukovnu školu završilo je 38% ispitanika, a umjetničku školu (glazbenu, likovnu, plesnu) završilo je njih 6 (3%).

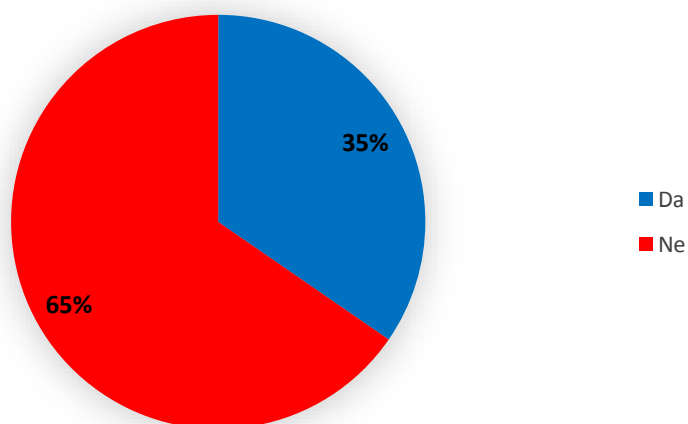
Koju ste srednju školu završili?

Grafikon 4. Završena srednja škola ispitanika

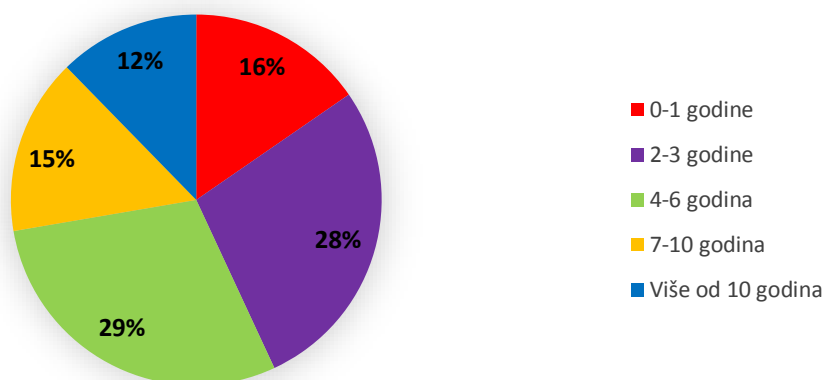
Na pitanje „Jeste li imali kakvo umjetničko obrazovanje izvan redovnog školovanja?“ većina ispitanika odgovara „ne“ te 65% ispitanika nije imalo nikakvo umjetničko obrazovanje izvan redovnog školovanja. Njih 63 (35%) imalo je umjetničko obrazovanje izvan redovnog školovanja. Najveći broj ispitanika koji su imali umjetničko obrazovanje izvan redovnog školovanja, pohađali su to umjetničko obrazovanje 4-6 godina njih 19 (29%). Također, veliki broj ispitanika je pohađalo umjetničko obrazovanje 2-3 godine njih 18 (28%). Podjednaki broj ispitanika pohađalo je umjetničko obrazovanje 0-1 godine, 7-10 godina i više od 10 godina (Grafikon 6).

Umjetničko obrazovanje

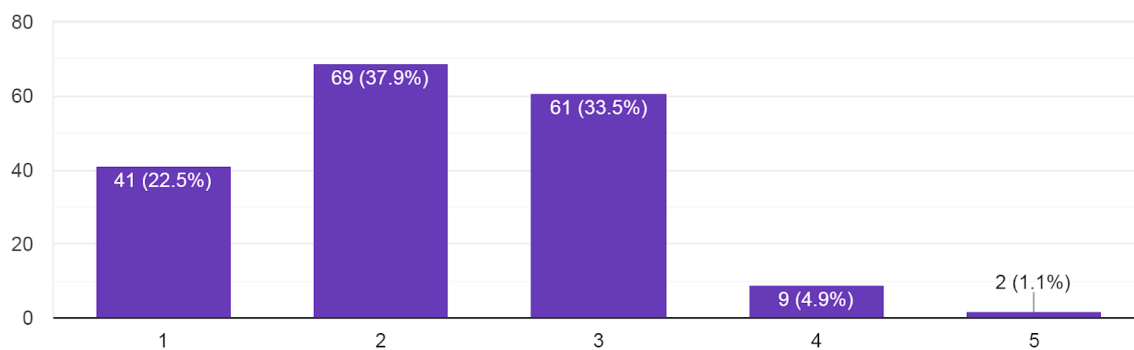
Grafikon 5. Umjetničko obrazovanje

Koliko godina ste pohađali umjetničko obrazovanje?

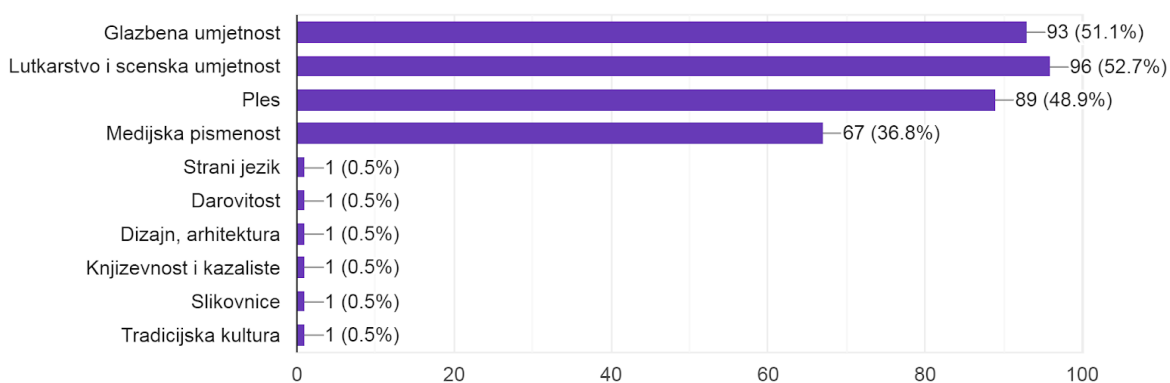

Grafikon 6. Godine pohađanja umjetničkog obrazovanja

U anketi su se odgojitelji izjasnili da najviše njih jedanput godišnje posjećuju likovne izložbe njih 69 (37,9%). Veliki broj odgojitelja se izjasnilo da nikada ne posjećuju likovne izložbe njih 41 (22,5%). Nekoliko puta godišnje likovne izložbe posjećuje 33,5% odgojitelja, odnosno njih 61 od 182. Jako mali broj odgojitelja posjećuje izložbe jedanput mjesečno njih 9 (4,9%) i svaki tjedan samo njih 2 (1,1%) (Grafikon 7).

Grafikon 7. Likovne izložbe

Grafikon 8. Druga zanimanja pored likovne umjetnosti

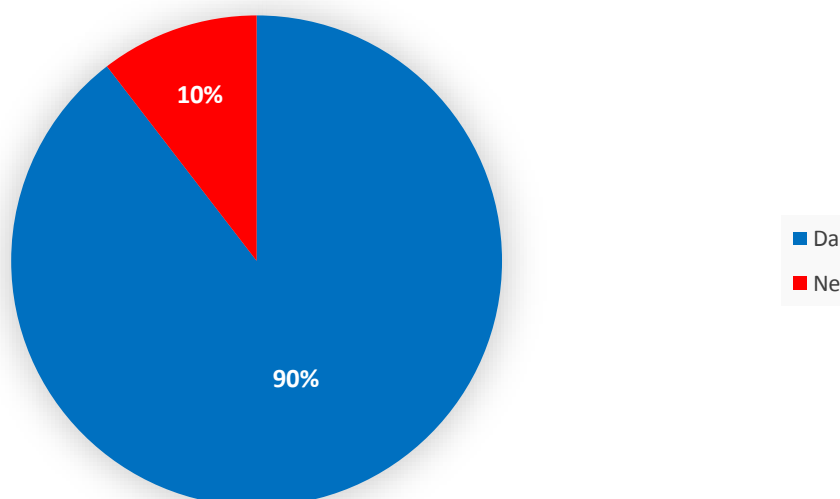

Prema grafikonu broj 8, vidljivo je da pored likovne umjetnosti većinu odgojitelja zanima lutkarstvo i scenska umjetnost što je vrlo povezano sa samom likovnom umjetnošću, imaju jako puno zajedničkih segmenata. Također, iz rezultata vidimo da ih jako zanimaju glazbena umjetnost, ples i medijska pismenost.

Zanimljivo je kako većina ispitanika, njih 75 (41,2%), smatra da im je dobro poznavanje umjetničkog područja s obzirom na prethodno obrazovanje iako je većina ispitanika zaokružila „ne“ kao odgovor na pitanje jesu li imali kakvo umjetničko obrazovanje izvan redovnog školovanja. Uzmimo u obzir i to da najviše ispitanika, koji su zaokružili da su imali umjetničko obrazovanje izvan redovnog školovanja, ima umjetničko obrazovanje u području glazbene umjetnosti. Na to pitanje ispitanici su sami napisali, putem kratkog odgovora, koje su umjetničko obrazovanje pohađali. Od njih 63, koji su zaokružili odgovor „da“, 69% (31 ispitanik) ima glazbeno umjetničko obrazovanje, a 25% njih ima likovno obrazovanje (16 ispitanika) i ostalo (16 ispitanika) kao npr. folklor.

Na pitanje smatraju li se kreativnom osobom 90% ispitanika odgovorilo je da se smatraju kreativnom osobom, dok njih 10% se ne smatraju kreativnom osobom (Grafikon 9).

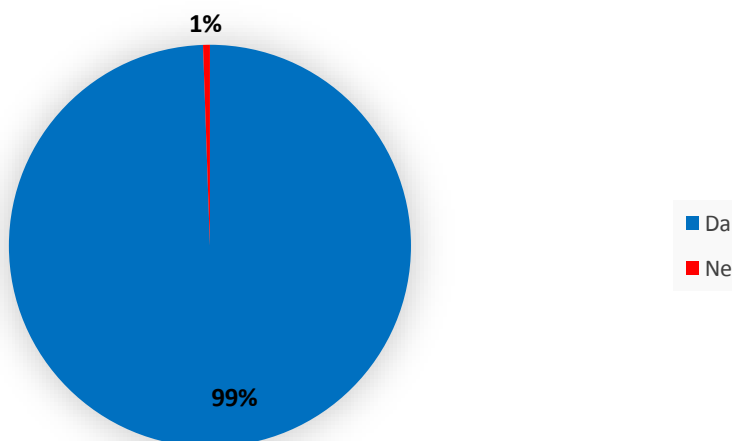
Smatrate li se kreativnom osobom?

Grafikon 9. Kreativna osoba

Isto tako postavljeno im je pitanje s mogućnosti odgovora „da“ ili „ne“ koje glasi „Smatrate li se odgovornom osobom?“. Njih 181 (99%) smatraju se odgovornom osobom što je i bilo za očekivati obzirom na struku (Grafikon 10).

Smatrate li se odgovornom osobom?

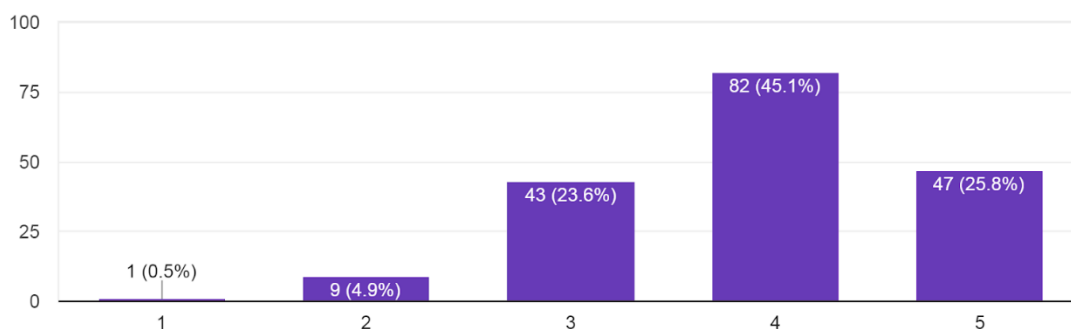

Grafikon 10. Odgovorna osoba

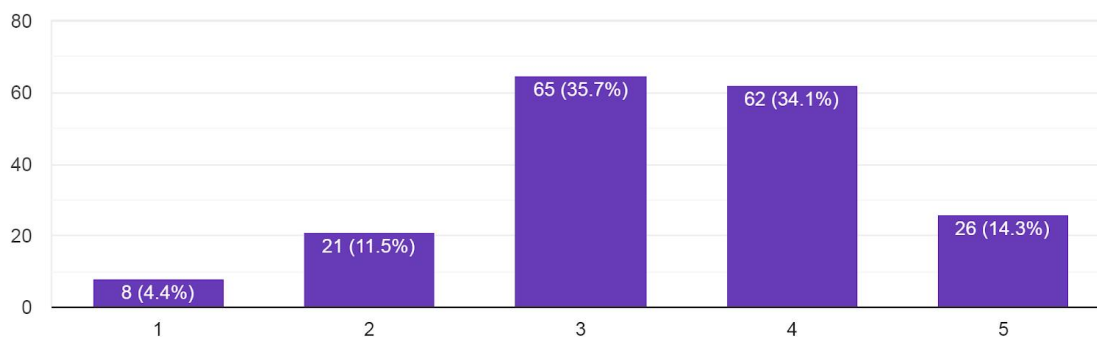
Drugi dio pitanja odnosio se na pripremanje likovne aktivnosti s djecom rane i predškolske dobi. Pitanja su bila sastavljena u obliku Likertove peterostupanjске skale (1 – ne slažem se, 2 – uglavnom se ne slažem, 3 – niti se slažem niti se ne slažem, 4 - uglavnom se slažem, 5 – u potpunosti se slažem).

Prva tri pitanja odnose se na to koliko se pri istraživanju likovne teme odgojitelji koriste internetom, stručnom literaturom te konzultiraju li se s kolegama/kolegicama. Uglavnom se koriste internetom njih 82 od 182 ispitanika (45,1%). S internetom se ne koristi jedan ispitanik te to iznosi 0,5%. Podjednak je broj ispitanika koji se niti slažu niti ne slažu s pitanjem (23,6%) i ispitanika koji se u potpunosti slažu (25,8%), što znači da se njih 47 sigurno koriste internetom pri istraživanju likovne teme (Grafikon 11). Stručnom literaturom koristi se njih 26 (14,3%). Nešto veći broj njih se ne koristi stručnom literaturom u odnosu na internet (4,4%, odnosno 8 ispitanika). Najveći broj ispitanika niti se slažu niti se ne slažu s pitanjem o stručnoj literaturi njih 65, odnosno 35,7% (Grafikon 12). S kolegama/kolegicama konzultira se 72 ispitanika

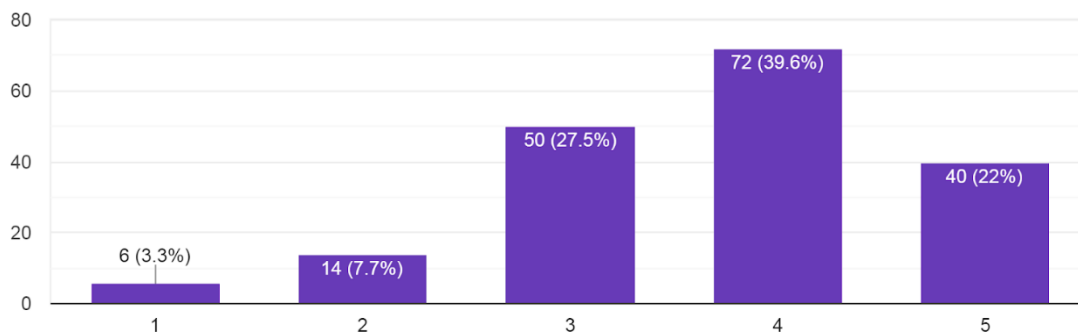
(39,6%), dok se 22% ispitanika, odnosno njih 40 u potpunosti slaže s tvrdnjom da se konzultiraju s kolegama/kolegicama. Šest ispitanika izjasnilo se da se ne konzultiraju s kolegama/kolegicama pri istraživanju likovne teme (Grafikon 13).

Grafikon 11. Korištenje interneta pri istraživanju likovne teme

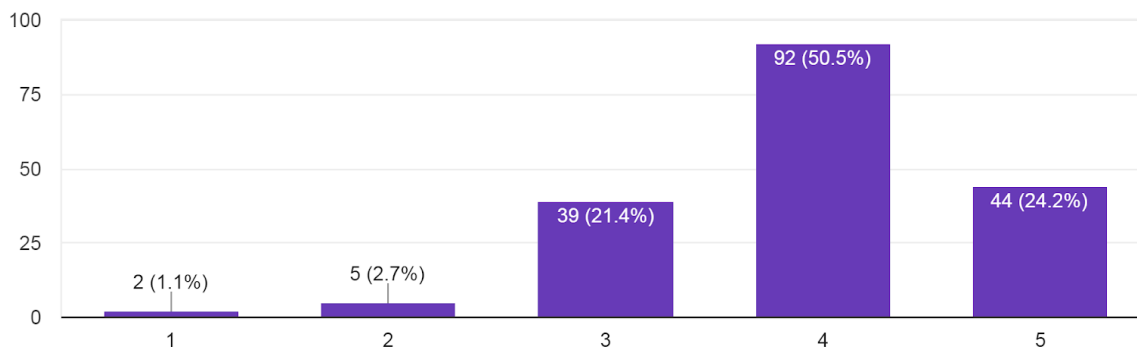
Grafikon 12. Korištenje stručne literature pri istraživanju likovne teme

Grafikon 13. Konzultiranje s kolegama/kolegicama pri istraživanju likovne teme

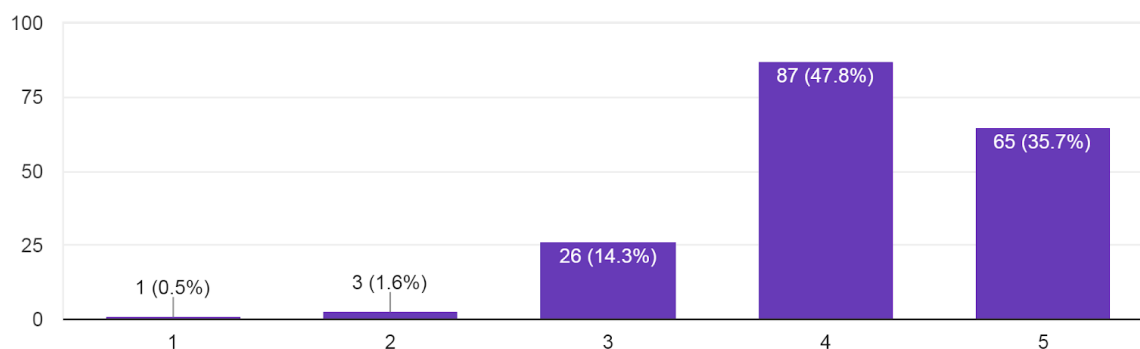
Na pitanje koliko se u pisanju projekta oslanjaju na sebe s obzirom na dosadašnje teorijsko iskustvo 46,7% ispitanika se uglavnom oslanjaju na sebe, 18,7% ispitanika se u potpunosti oslanjaju na sebe, a 30,8% ispitanika nit se slažu s tvrdnjom nit se ne slažu iz čega pretpostavljam da se u nekim situacijama oslanjaju na sebe a u nekima traže pomoć preko interneta, literature ili od svojih kolega/kolegica. Dvoje ispitanika se ne oslanjaju na sebe, a 2,7% (5 ispitanika) uglavnom se ne oslanjaju na sebe.

Kroz sljedećih nekoliko grafova vidjet ćemo koliko su odgojitelji zadovoljni sa samima sobom, odnosno koliko su zadovoljni s pripremom sredstava i materijala, motivacijom djece za likovne aktivnosti, demonstracijom tehnike, osmišljenim predaktivnostima i s dobivenim dječjim likovnim radovima.

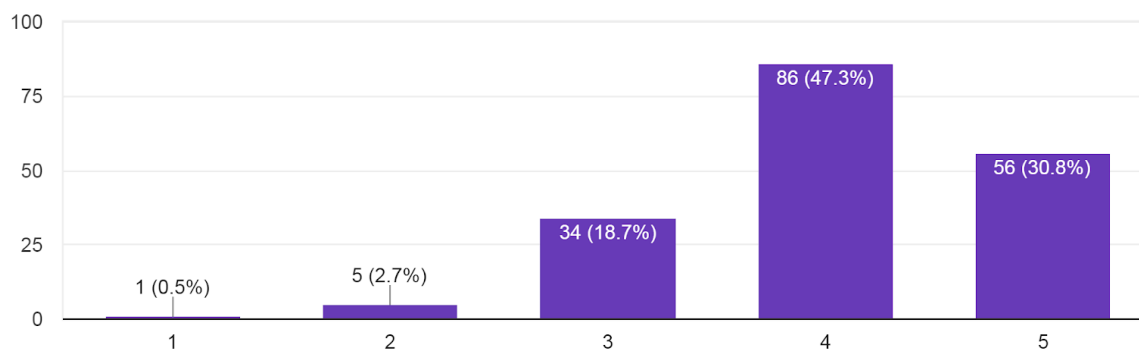
Grafikon 14. Priprema likovno tehničkih sredstava i materijala

Iz grafikona 14 možemo vidjeti da je 92 (50,5%) ispitanika uglavnom zadovoljno s pripremom likovno tehničkih sredstava i materijala, dok je 44 (24,2%) ispitanika u potpunosti zadovoljno. 21,4% ispitanika nit se slaže nit se ne slaže da su zadovoljni s pripremom likovno tehničkih sredstava i materijala. Pet ispitanika (2,7%) uglavnom nisu zadovoljni s pripremom, a dva ispitanika (1,1%) nisu zadovoljni, odnosno ne slažu se s tvrdnjom da su zadovoljni s pripremom likovno tehničkih sredstava i materijala.

Grafikon 15. Motivacija djece za likovne aktivnosti.

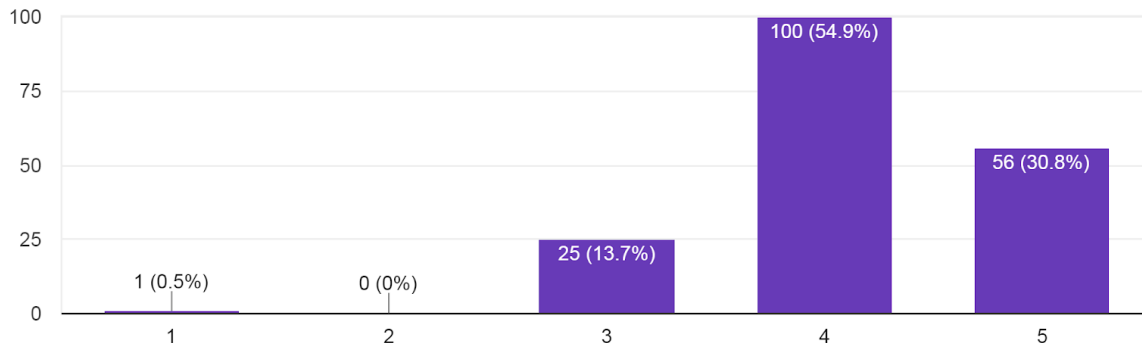
Iz ovog grafikona možemo vidjeti rezultate vrlo slične rezultatima prethodnog grafikona. Njih 65 (35,7%) je u potpunosti zadovoljno s motivacijom djece, a 87 (47,8%) ispitanika uglavnom je zadovoljno s motivacijom djece za likovne aktivnosti. Nezadovoljan je jedan ispitanik, dok ih troje uglavnom nije zadovoljno. Što se tiče ispitanika koji su zaokružili odgovor niti se slažu niti se ne slažu, oni čine 14,3% od ukupnog broja ispitanika.

Grafikon 16. Demonstracija tehnike

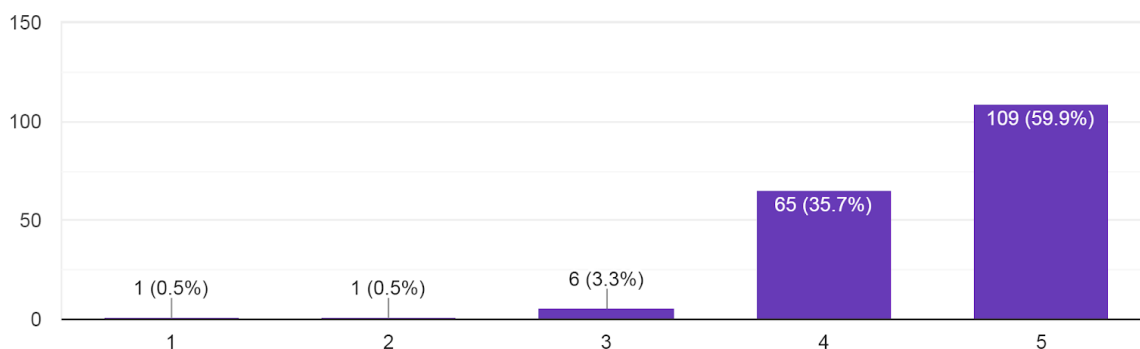
U grafikonu 16 također možemo vidjeti vrlo pozitivne rezultate koji se odnose na to koliko su odgojitelji zadovoljni s demonstracijom tehnike. Uglavnom je zadovoljno 47,3% odgojitelja, a u potpunosti je zadovoljno 30,8% odgojitelja. Ukupno odgojitelja koji i jesu i nisu zadovoljni je 34 što iznosi 18,1%. Samo jedan odgojitelj, od njih 182, nije zadovoljan s demonstracijom svoje tehnike djeci tijekom likovnih aktivnosti, a njih 5 (2,7%) uglavnom nisu zadovoljni.

Koliko su odgojitelji zadovoljni s osmišljenim predaktivnostima govori nam podatak da od 182 ispitanika samo jedan ispitanik nije zadovoljan, odnosno 0,5% ispitanika nije zadovoljno. Iz grafa možemo vidjeti da je više od pola ispitanika, čak njih 100 (54,9%) uglavnom zadovoljno, dok je njih 56 (30,8%) u potpunosti zadovoljno s osmišljenim predaktivnostima.

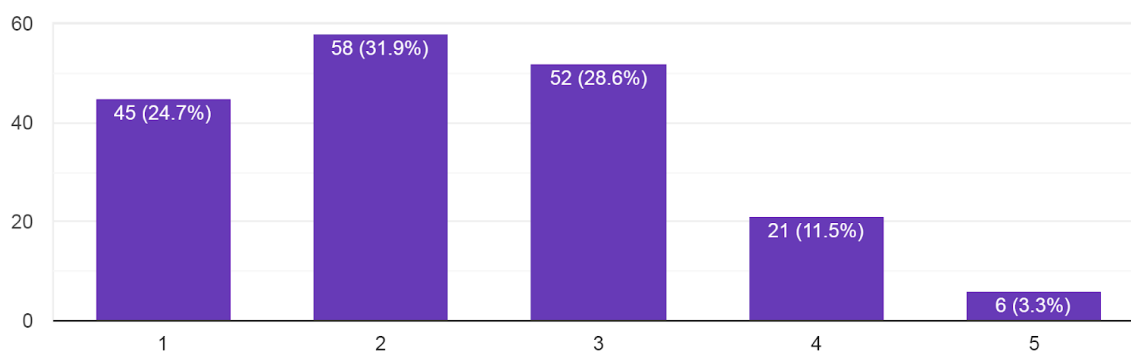
Grafikon 17. Predaktivnosti

Odgojitelji su uglavnom u potpunosti zadovoljni s dobivenim dječjim likovnim radovima. Više od 50% odgojitelja, točnije 59,9% odgojitelja je u potpunosti zadovoljno. Njih 65 (35,7%) je uglavnom zadovoljno. Šest odgojitelja (3,3%) i je i nije zadovoljno s dobivenim dječjim radovima, dok je jedan odgojitelj nezadovoljan s dobivenim dječjim radovima. Isto tako jedan odgojitelj je uglavnom nezadovoljan.

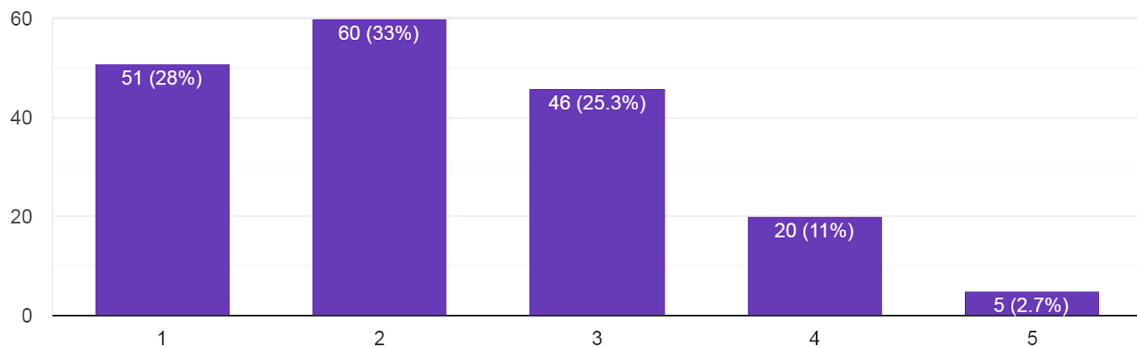

Grafikon 18. Dobiveni dječji radovi

Zadnja dva pitanja u drugom dijelu ankete odnose se na to je li odgojiteljima predstavljalo problem pronalaženje teme i motiva za likovnu aktivnost te je li im problem bio prilagoditi zamišljenu pripremu djeci u vrtiću. Rezultati su očekivani upravo zbog toga što ti odgojitelji već imaju bar godinu dana radnog iskustva a puno njih i znatno više. Rezultati oba pitanja su vrlo slični (Grafikoni 19 i 20).

Grafikon 19. Pronalaženje teme i motiva za likovnu aktivnost

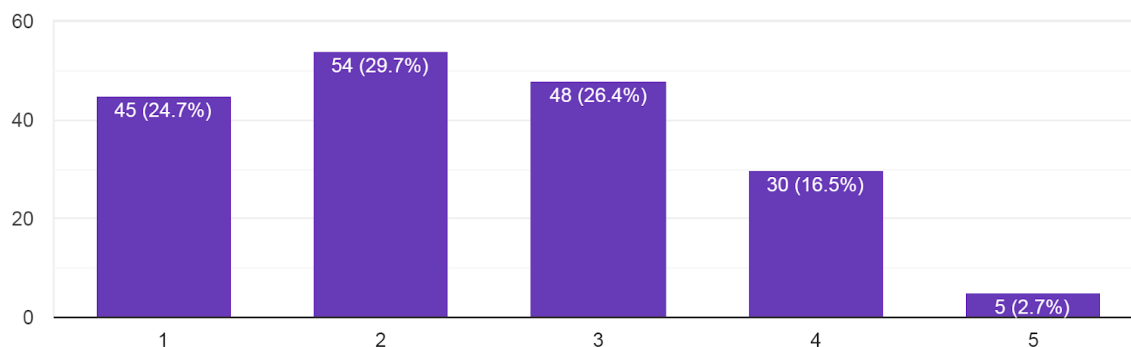
Grafikon 20. Prilagodba zamišljene pripreme djeci u vrtiću

U trećem dijelu ankete ispitanici su odgovarali na pitanja vezana za analizu i vrednovanje likovnih aktivnosti s djecom rane i predškolske dobi. Pitanja su bila sastavljena u obliku Likertove peterostupanske skale (1 – ne slažem se, 2 – uglavnom se ne slažem, 3 – niti se slažem niti se ne slažem, 4 - uglavnom se slažem, 5 – u potpunosti se slažem).

Ispitanici su na prva dva pitanja odgovorili vrlo slično. Na pitanje smatraju li da zadobiju pažnju djece i motiviraju ih na likovno izražavanje njih se 96 (52,7%) uglavnom slaže, dok se njih 71 (39%) u potpunosti slaže. Dvoje ih se ne slaže uopće, a dvoje ih se uglavnom slaže od njih 180. Jedanaest ispitanika (6%) niti se slaže niti se ne slaže. Na pitanje smatraju li da dobro organiziraju provođenje likovnih aktivnosti 51,1% ispitanika se uglavnom slaže, a njih 39,6% se slaže u potpunosti. Jedan ispitanik se ne slaže s tvrdnjom te se uglavnom ne slaže s tvrdnjom također jedan ispitanik. Njih 15 (8,2%) niti se slaže niti se ne slaže s tvrdnjom.

Što se tiče analize svoga rada s djecom, pristupa i metoda koje odgojitelji koriste najviše ih se uglavnom ne slaže s tvrdnjom. Izjasnilo se 29,7% njih da im nije teško analizirati svoj rad s djecom, pristup i metode koje koriste, a njih 24,7% u potpunosti se ne slažu s tvrdnjom. Ukupno ispitanika kojima i je i nije teško analizirati svoj rad s djecom, pristup i metode koje koriste je 48 (28,4%). Uglavnom je teško njima 30 (16,5%), a njih 5 (2,7%) smatraju da im je u potpunosti teško (Grafikon 21).

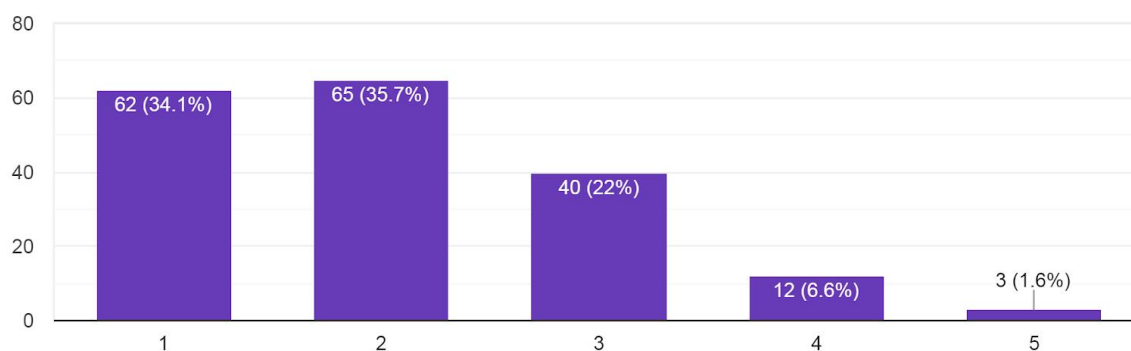

Grafikon 21. Analiza rada s djecom, pristup i metode

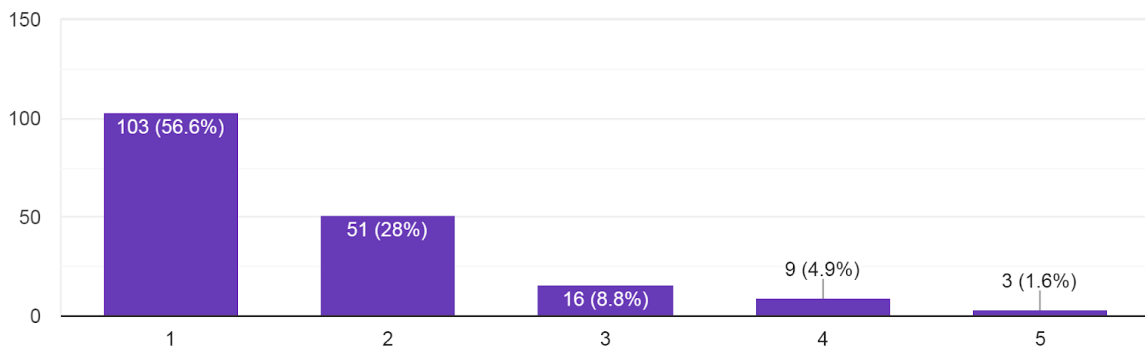
Na pitanje ukazuju li im povratne informacije djece da razumiju što trebaju raditi 85 ispitanika (46,7%) u potpunosti se slaže s tvrdnjom, a njih 77 (42,3%) uglavnom se slažu s tvrdnjom. Nekoliko ispitanika, njih 17 (9,3%) niti se slaže niti se ne slaže. Jedan ispitanik se ne slaže s tvrdnjom, dok se njih dvoje uglavnom ne slažu.

Odgovitelji su odgovorom na sljedeće pitanje potvrdili da im uglavnom nije teško analizirati dječje likovne radove. Najviše njih 35,7% zaokružilo je odgovor da se uglavnom ne slažu s tvrdnjom da im je teško analizirati dječje likovne radove, a 34,1% se nikako ne slažu s tvrdnjom. Troje ispitanika (1,6%) u potpunosti se slažu s tvrdnjom, dok se njih 12 (6,6%) uglavnom slažu (Grafikon 22).

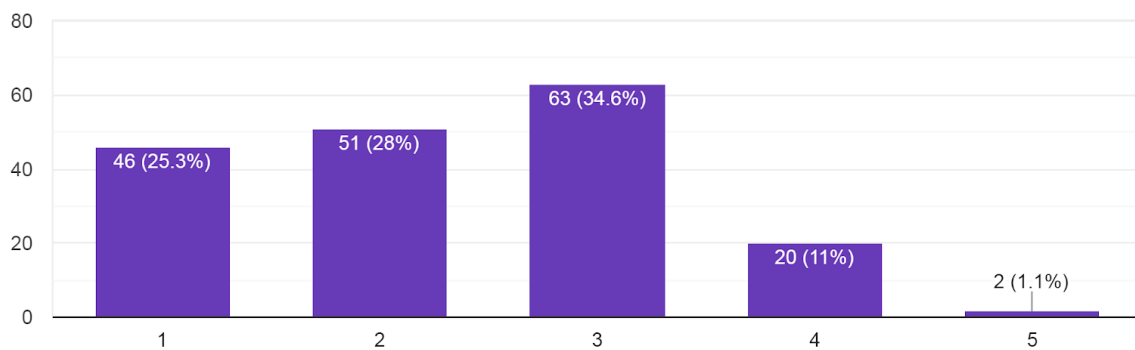
Grafikon 22. Analiza dječjih likovnih radova

U sljedećem grafikonu možemo vidjeti da se 103 od 182 ispitanika izjasnilo da se ne slažu s tvrdnjom da im je teško prepoznati koji je dječji rad kreativan. Također, 51 ispitanik je zaokružilo odgovor da se uglavnom ne slažu s tom tvrdnjom. A njih 3 izjasnilo se da se u potpunosti slažu s tvrdnjom i da im je teško prepoznati koji je dječji rad kreativan.

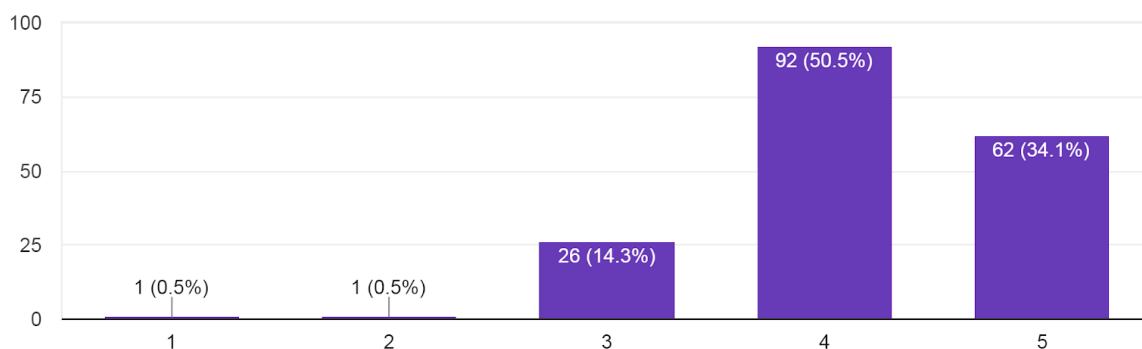
Grafikon 23. Dječji rad - kreativan rad

Iako je većina ispitanika zadovoljna kako provodi likovne aktivnosti s djecom, kako ih motivira i priprema za aktivnosti, ipak veliki broj ispitanika njih 63 (34,6%) zapravo ne mogu točno procijeniti u kojoj mjeri dobro provode likovne aktivnosti. Ispitanici, njih 51 (28%), smatraju da im uglavnom nije teško procijeniti u kojoj mjeri dobro provode likovne aktivnosti, a njima 46 (25,3%) nije nimalo teško procijeniti. Iz grafikona možemo vidjeti da 2 ispitanika (1,1%) smatraju da im je u potpunosti teško, a 20 ispitanika (11%) smatraju da im je uglavnom teško.

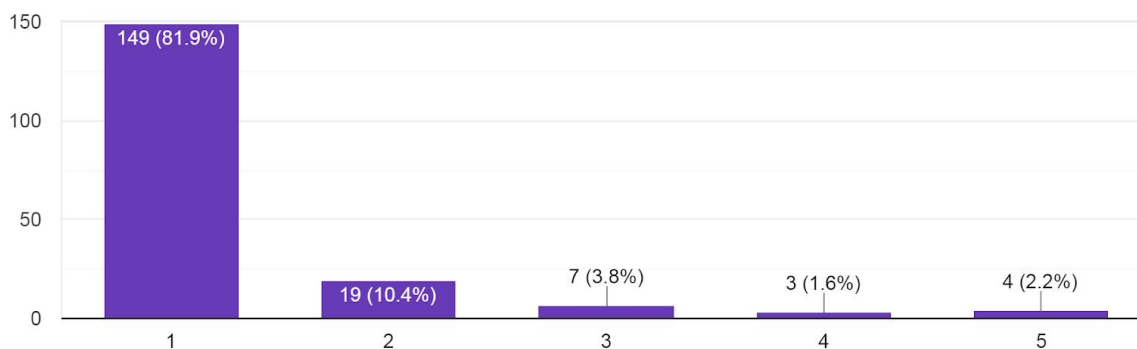
Grafikon 24. Provedba likovnih aktivnosti (dobro/loše)

Veliki postotak ispitanika 50,5%, što je vidljivo na grafikonu 25, smatraju da uglavnom dobro realiziraju likovnu aktivnosti s djecom. Također, 34,1% ispitanika smatraju da u potpunosti dobro realiziraju likovnu aktivnost s djecom, dok se jedna osoba ne slaže s tom tvrdnjom i još jedna osoba koja se uglavnom ne slaže s tvrdnjom. A 14,3% ispitanika niti se slaže niti se ne slaže s tvrdnjom (Grafikon 25).

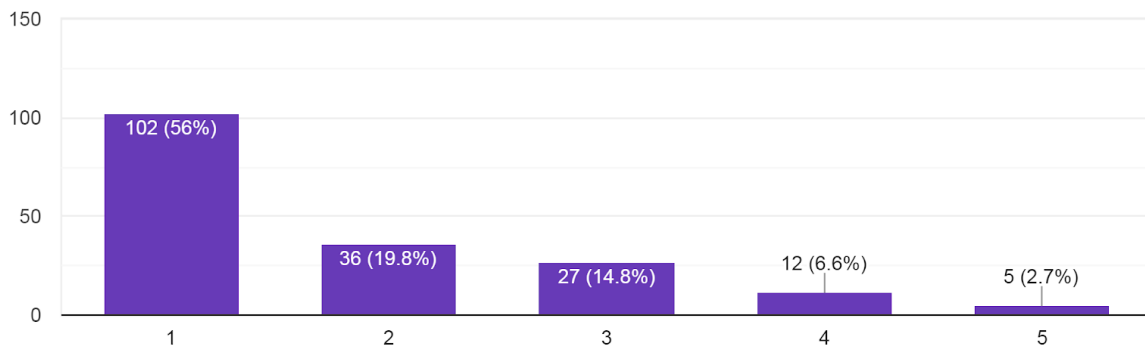
Grafikon 25. Realizacija likovne aktivnosti s djecom (dobra/loša)

Od ukupno 182 ispitanika, njih 149 (81,9%) smatraju da im provođenje likovnih aktivnosti ne stvara nelagodi te to možemo vidjeti na grafikonu gdje se ne slažu s tvrdnjom da im provođenje likovnih aktivnosti s djecom stvara nelagodu. Njih 19 (10,4%) se uglavnom ne slaže s tom tvrdnjom, dok se njih 7 (3,8%) niti slaže niti ne slaže. Također, ima i onih koji se slažu s tom tvrdnjom ali broj je izrazito mali (Grafikon 26).

Grafikon 26. Nelagoda kod provođenja likovnih aktivnosti s djecom

Zadnje pitanje provedene ankete među odgojiteljima odnosilo se na to smatraju li oni da nemaju dovoljno znanja, razvijenih vještina i sposobnosti za provođenje likovnih aktivnosti s djecom. Iako je iz ankete vidljivo da je mali broj ispitanika koji imaju neko dodatno umjetničko obrazovanje u području likovne kulture, rezultati su izrazito pozitivni. Njih 102 (56%) ne slažu se s tom tvrdnjom da nemaju dovoljno znanja, vještina i sposobnosti. Uglavnom se na slaže njih 36 (19,8%). Njih 27 (14,8%) niti se slažu niti se ne slažu s tom tvrdnjom. Pet (2,7%) ispitanika u potpunosti se slažu s tvrdnjom da nemaju dovoljno znanja, vještina i sposobnosti, a njih 12 (6,6%) uglavnom se slažu s tvrdnjom (Grafikon 27).

Grafikon 27. Znanje, razvijene vještine i sposobnosti za provođenje likovnih aktivnosti s djecom

11. RASPRAVA

Istraživanje o kompetencijama odgojitelja za provođenje likovnih aktivnosti s djecom ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja provela sam kako bih uvidjela važnost utjecaja kompetencija na rad s djecom ali i na sam rad odgojitelja. Koliko im te kompetencije pomažu i upotpunjuju njihov rad. Olakšavaju li im smišljanje aktivnosti, provođenje istih, analizu dječjih radova i sl. Istraživanje je provedeno tijekom lipnja i srpnja 2020. godine.

Na samome početku ankete možemo vidjeti da neovisno o godinama staža odgojitelja većina njih se smatra odgovornom i kreativnom osobom što je od velike važnosti za jednog odgojitelja predškolskog odgoja i obrazovanja. Ukupno 63 ispitanika od njih 182 ima završeno umjetničko obrazovanje izvan redovnog školovanja, a samo njih 6 ima završenu umjetničku srednju školu. Kada pogledamo rezultate ispitanika sa završenom umjetničkom školom možemo zaključiti da nema velikih razlika u odnosu na ispitanike koji imaju završenu gimnaziju ili strukovnu srednju školu.

Odgojitelji koji su pohađali umjetničku srednju školu prema rezultatima istraživanja nesigurni su u nekoliko područja. Najčešće se to odnosi na zadovoljstvo svog rada s djecom. Teško im je analizirati ishode svog rada s djecom, pristupe i metode koje koriste te nisu sigurni u kojoj mjeri su dobro proveli likovnu aktivnost s djecom rane i predškolske dobi. Također, nesigurni u osmišljavanju predaktivnosti za djecu, nesigurni su u pronalaženju teme koju će obrađivati te kako prilagoditi zamišljenu pripremu djeci u vrtiću. Smatram da to može biti problem svakog odgojitelja, bez obzira koju je školu prethodno pohađao. Također, smatram da je pohađanje umjetničke škole od iznimne važnosti i koristi te da pruža određena znanja i vještine onog područja koji nas zanima bilo to likovno, glazbeno ili plesno umjetničko područje. No, gimnazijski program daje nam puno veću širinu znanja iz različitih područja u odnosu na umjetničko područje. Ono se orijentira samo na to područje npr. likovno i ide u dubinu znanja samo tog jednog područja, dok nam gimnazijska škola daje veliku širinu znanja svih područja. Što imamo veću širinu znanja, kada naučimo više toga, imamo sve veću želju za istraživanjem i otkrivanjem nečega novog.

Ispitanicima je postavljeno pitanje: „Koliko često posjećujete likovne izložbe?“. Njih 9 od ukupno 182 likovne izložbe posjećuje jednom mjesečno, dok samo njih 2 jednom tjedno posjećuje likovne izložbe. Putem analize rezultata primijetila sam da se skoro svi ispitanici koji redovno posjećuju izložbe puno manje koristi internetom pri istraživanju likovne teme, a

najviše se oslanjaju na sebe s obzirom na njihovo dosadašnje znanje. Zatim, na stručnu literaturu koju su pročitali i proučavali te se vrlo često konzultiraju sa svojim kolegama. Smatram da jako mali broj ljudi, što je vidljivo i u rezultatima ove ankete, posjećuje likovne izložbe ili muzeje. Smatram da je to doista važno u radu s djecom te upravo kroz takve aktivnosti mi odrasli stječemo nova znanja i vještine koje prenosimo dalje na djecu i učimo ih. U rezultatima je vidljivo da se ispitanici koji redovno idu na izložbe puno manje koriste internetom kako osmislili temu aktivnosti za rad s djecom jer oni imaju puno veću širinu znanja i to samo nadoknađuju svojim radom i upornošću. Ono što je najvažnije, rade na sebi, proširuju svoje znanje te su aktivni u svom cjeloživotnom obrazovanju. Smatram da je to važno i da je također dobro i da djecu ponekad odvedemo te da ih educiramo pomoću raznih izložbi ili muzeja. Svima nam je poznato da djeca sve što čuju to i upijaju, onda ne trebamo ni zamišljati kako pamte kada o nečemu slušaju a istovremeno to i gledaju.

Danas samo kreativan odgojitelj spreman je suočiti s izazovima suvremenog odgoja i obrazovanja. Vrlo važno je da odgojitelj ima povoljne uvjete koje promiču kreativno razmišljanje. Dobro pripremljen, kompetentan i razuman odgojitelj u svom kreativnom djelovanju potiče djecu na samostalno razmišljanje te na suočavanje s problematikom i na rješavanje iste. Odgojitelji bi trebali pridavati veliku važnost kreativnosti. Ona uvelike ovisi o uvjetima u kojima radi i o vlastitoj slobodi. U rezultatima ankete na pitanje „Smatrate li se kreativnom osobom?“ 19 ispitanika odgovorilo je ne. Iako je 90% ispitanika odgovorilo da. Smatram da je 19 od 182 dosta velik broj ispitanika koji se ne smatraju kreativnom osobom s obzirom na zanimanje koje su sami odabrali i za koje su se opredijelili. U radu s djecom jedna od najvažnijih kompetencija je upravo kreativnost. Kreativnost bi svatko trebao imati u sebi samo to ljudi izražavaju na osobni način, kao vlastiti izražaj. Kreativnost nije samo likovno i glazbeno stvaralaštvo, to može biti i način na koji pričamo s djecom, način na koji se igramo i sl. Odgojitelji se svakodnevno nalaze pred brojnim izazovima u radu s djecom, ali i s njihovim roditeljima te upravo iz tog razloga njihov rad zahtjeva mnogo više kreativnosti nego kod ostalih ljudi. Za odgojitelja je biti kreativan znati se izraziti na razne načine npr. pjevanjem, lijepim govorom i sl. Važno je snaći se u raznim situacijama, važno je da potiču djecu da budu uporna i da se kreativno izražavaju. Smatram da je za kreativnost odgojitelja potrebna sloboda izražavanja i sloboda izbora. Ne trebaju se samo ograničavati na plan i program koji im je zadan, potrebno je potruditi se više od toga kako bi to što žele prikazati djeci bilo zanimljivo, da prikazuju poznate stvari na drugačije načine i sl. Odgojitelji se stalno moraju usavršavati te prikupljati nova znanja i iskustva. Danas trebamo puno toga učiti i naučiti kako bi naš rad bio

kreativan, ali nikada za sebe ne smijemo reći da nismo kreativni. Za svoj kreativan rad smatram da je potrebno ostvariti se u svim oblicima, okušati se u svemu.

12. ZAKLJUČAK

Zasigurno jedan od važnijih elemenata koji utječe na likovno izražavanje djece je taj da se u vrtiću trebaju odvijati likovne aktivnosti pod stručnim vodstvom. Danas djeca imaju jako puno mogućnosti da se likovno izražavaju u svim područjima. Naravno, to uvelike ovisi o okolini u kojoj žive, o društvenoj strukturi roditelja, od interesa djece, unutarnjim motivacijama i sposobnostima shvaćanja i prihvaćanja kod djece. Za razvoj likovnih sposobnosti vrlo je važan odgovoran rad odgojitelja. Odgojiteljska profesija vrlo je složena i zahtjeva visoku razinu kompetentnosti i odgovornosti. Kompetentnost odgojitelja čini jednu od glavnih pretpostavki za kvalitetan odgoj i obrazovanje u vrtićima. Na samu kompetentnost utječu brojni čimbenici kao što su: dobri uvjeti rada, kontinuirana pedagoška podrška i sl. Vrlo je važno oslanjati se na teorijska znanja i praktične vještine, ali odgojiteljima su vrlo važne i refleksivne kompetencije jer rade u složenom i nepredvidivom ambijentu. U današnje vrijeme treba raditi na vlastitom usavršavanju kako bismo mogli ići u skladu s vremenom i svim promjenama koje se događaju. Upravo zato je profesionalan razvoj odgojitelja nužan za stjecanje kompetencija u radu, a to je zapravo proces koji nazivamo cjeloživotno učenje. Odgojitelji cjeloživotnim učenjem stječu razne kompetencije koje kasnije dovodi do kvalitetne kompetentnosti u radu s djecom, ali i s roditeljima. Upravo je cilj anketnog istraživanja bio istražiti stavove odgojitelja o važnosti kompetencija koje upotpunjuju njihov rad s djecom rane i predškolske dobi u području likovne umjetnosti te koje kompetencije oni već posjeduju te olakšavaju li im te kompetencije provođenje tih istih likovnih aktivnosti. Vrlo je zanimljivo u rezultatima istraživanja što se određeni postotak odgojitelja ne smatra kreativnom osobom što je od iznimne važnosti, posebice u predškolskom odgoju i obrazovanju. Dječju pažnju najlakše ćemo okupirati maštom, igrom, zanimljivim predaktivnostima i aktivnostima koje su ujedno uvod u određenu temu, a za sve to potrebna je kreativnost, maštovitost i sl. Također, zanimljivo je to da jako malo odgojitelja ima završenu umjetničku školu, smjer likovna umjetnost, i umjetničko obrazovanje izvan redovnog školovanja. Zasigurno ima puno prednosti ako posjedujemo neko dodatno obrazovanje te nam to olakšava cjelokupan rad, snalaženje u poslu te mogućnost još većeg napredovanja. Puno više odgojitelja se opredijelilo za glazbenu kulturu te su pohađali glazbenu školu ili slično. Vrlo zanimljivo u istraživanju je i to da odgojitelji koji češće idu na izložbe puno se manje koriste internetom za smišljanje predaktivnosti i aktivnosti koje će obrađivati s djecom. Iako je u današnje vrijeme nezamislivo živjeti bez mobitela, svejedno znanje, kreativnost, maštovitost i želju da napredujemo i istražujemo ne može zamijeniti ništa. Tijekom likovnog procesa djetetu trebaju osigurati puno slobode u stvaranju, ne smiju ih savjetovati

kako da što rade, ne smiju ih kritizirati i učiti kako se što radi. Trebaju pustiti djecu da se izražavaju onako kako to osjećaju i znaju. Važno je da odgojitelji stvaraju pozitivnu likovnu klimu, da poštuju djetetove želje i potrebe u skladu s njihovim razvojem. Moraju biti svjesni individualnih razlika kod djece, moraju ih poticati te time razvijati stvaralački likovni razvoj. Također, moraju im osigurati mogućnost izbora aktivnosti, materijala i djece s kojom žele raditi. Moraju im dati potpunu slobodu, omogućiti im da se likovno izražavaju na svoj način te da razmišljaju svojoj logikom.

13. LITERATURA

- Anić, V. (2003), Veliki rječnik hrvatskoga jezika. Zagreb: Novi Liber.
- Balić-Šimrak, A. (2010). Predškolsko dijete i likovna umjetnost. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 16(62-63), 2-8.
- Balić Šimrak, A. (2011). Predškolsko dijete i likovna umjetnost. Pribavljeno 15.03.2018., sa <https://hrcak.srce.hr/124737>.
- Belamarić, D. (1986). Dijete i oblik – likovni jezik predškolske djece. Zagreb: Školska knjiga.
- Bodulić, V. (1982). Umjetnički i dječji crtež, Zagreb: Školska knjiga
- Čudina-Obradović, M. (1996). Psihologija učenja i nastave. Motivacija u razredu. Školska knjiga.
- Europea, C. (2005). Common European principles for teachers competences and qualifications. Bruxelles: European Commission, Directorate – General for Education and Culture. Retrieved, 25.
- Fatović, M. (2016.) Profesija i profesionalni razvoj odgojitelja. *Školski vjesnik*, 65 (4). 623-638.
- Herceg, L., Rončević, A., Karlavaris, B. (2010). Metodika likovne kulture djece rane i predškolske dobi. Zagreb: Alfa d.d.
- Herzog, J., Bačlija Sušić, B., & Županić Benić, M. (2018). Samoprocjena profesionalnih kompetencija studenata ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja u provođenju likovnih i glazbenih aktivnosti s djecom. *Nova prisutnost: časopis za intelektualna i duhovna pitanja*, 16(3), 579-592.
- Hrvatska, R. Državni zavod za statistiku (2019). *Dostupno na: www. dzs. hr (pristupljeno 2. ožujka 2019.)*.
- Karlavaris, B. (1988). Metodika likovnog odgoja 2. Hofbauer. Rijeka
- Mijatović, A. (2000), Leksikon temeljnih pedagoških pojmova. Zagreb: Edip.
- Mlinarević, V. (2000, January). Competencies of educators and child autonomy. In *Znanstveni kolokvij Interakcija odrasli-dijete i autonomija djeteta (1999; Osijek)*.
- Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014.). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.

- Novaković, S. (2015). Preschool Teacher's Role in the Art Activities of Early and Preschool Age Children. *Croatian Journal of Education*, 17(1).
- Slunjski, E., Šagud, M., & Branša-Žganec, A. (2006). Kompetencije odgojitelja u vrtiću–organizaciji koja uči. *Pedagogijska istraživanja*, 3(1), 45-57.
- Višnjić Jevtić, A. (2018.). Odgojiteljska samoprocjena kompetencije za suradnju s roditeljima (Doktorski rad). Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska.
- Zupančič, T., Duh, M. (2009). Likovni odgoj i umjetnost Pabla Picassa. Likovno-pedagoški projekt u Dječjem vrtiću Opatija. Dječji vrtić Opatija: Tisak.

14. PRILOZI

Prilog 1. Anketni upitnik

Istraživanje za potrebe izrade diplomskog rada na diplomskom studiju Učiteljskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu

KOMPETENCIJE ODGOJITELJA ZA PROVOĐENJE LIKOVNIH AKTIVNOSTI S DJECOM RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Poštovani odgojitelji/odgojiteljice!

Molim Vas da popunite ponuđeni anketni upitnik za potrebu izrade diplomskog rada na diplomskom studiju Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Pitanja se odnose na kompetencije odgojitelja za provođenje likovnih aktivnosti s djecom rane i predškolske dobi. Anketa je anonimna, a Vaši osobni podaci i odgovori koristit će isključivo u svrhu izrade diplomskog rada. Lijepo Vas molim da ne izostavite niti jedno pitanje u ovom upitniku, te da odgovarate što iskrenije.

1.	Spol:	☐ ženski	☐ muški
2.	Koliko imate godina?	_____	
3.	Koji ste studiji završili?	☐ Stručni preddiplomski ☐ Diplomski ☐ Ostalo (dopunite) _____	
4.	Koliko imate godina radnog staža?	☐ 0-1 godinu ☐ 1-5 godina ☐ 6-10 godina ☐ 11-25 godina ☐ Više od 25 godina	
5.	Iz kojeg mjesta/grada i županije dolazite?	_____	

6.	Koju ste srednju školu završili? <ul style="list-style-type: none"> ☐ Gimnaziju ☐ Strukovnu (tehnička, obrtnička, industrijska) ☐ Umjetničku (glazbena, likovna, plesna) 					
7.	Jeste li imali kakvo umjetničko obrazovanje izvan redovnog školovanja (glazbena škola, likovne radionice, folklorno društvo...)	☐ Da	☐ Ne			
8.	Ukoliko je odgovor na prethodno pitanje br. 7 DA navedite koje?	_____				
9.	Koliko godina ste pohađali umjetničko obrazovanje? (Popunjavaju oni koji su prethodno pitanje odgovorili potvrdno!) <ul style="list-style-type: none"> ☐ 0-1 godine ☐ 2-3 godine ☐ 4-6 godina ☐ 7-10 godina ☐ Više od 10 godina 					
10.	Koliko često posjećujete likovne izložbe? 1 - nikada; 2 – jedanput godišnje; 3 – nekoliko puta godišnje; 4 – jedanput mjesečno; 5 – svaki tjedan					
		1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
11.	Koliko često posjećujete koncerte umjetničke glazbe, opere, mjuzikle i sl.? 1 - nikada; 2 – jedanput godišnje; 3 – nekoliko puta godišnje; 4 – jedanput mjesečno; 5 – svaki tjedan					
		1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
12.	Pored likovne umjetnosti zanima me <ul style="list-style-type: none"> ☐ Glazbena umjetnost ☐ Lutkarstvo i scenska umjetnost ☐ Ples ☐ Medijska umjetnost ☐ Ostalo (dopunite) 					
13.	Što mislite kakvo je vaše poznavanje umjetničkih područja s obzirom na prethodno obrazovanje? 1 – nikakvo; 2 – slabo; 3 – dobro; 4 – vrlo dobro; 5 - izvrsno					
		1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
14.	Smatrate li se kreativnom osobom?	☐ DA		☐ NE		

15.	Smatrate li se odgovornom osobom?	☐ DA			☐ NE	
	PRIPREMANJE LIKOVNE AKTIVNOSTI S DJECOM RANE I PREDŠKOLSKE DOBI	1 - nimalo; 2 - malo; 3 - osrednje; 4 - u većoj mjeri; 5 - izrazito				
16.	Koliko ste se pri istraživanju likovne teme koristili internetom?	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
17.	Koliko ste se pri istraživanju likovne teme koristili nekom stručnom literaturom?	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
18.	Koliko ste se pri istraživanju likovne teme konzultirali s kolegama/kolegicama?	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
19.	Koliko ste se u pisanju projekta mogli osloniti na sebe s obzirom na dosadašnje teorijsko iskustvo?	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
20.	Zadovoljan/na sam s pripremom likovno tehničkih sredstava i materijala.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
21.	Zadovoljan/na sam kako sam vodila motivaciju.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
22.	Zadovoljan/na sam s demonstracijom tehnike.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
23.	Zadovoljan/na sam s osmišljenim predaktivnostima.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
24.	Zadovoljan/na sam s dobivenim dječjim likovnim radovima.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
25.	Koliki mi je problem predstavljalo pronalaženje same teme i motiva za likovnu aktivnost?	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
26.	Koliki mi je bio problem prilagoditi zamišljenu pripremu djeci u vrtiću?	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
	ANALIZA I VREDNOVANJE	1 - ne slažem se, 2 - uglavnom se ne slažem, 3 - niti se slažem niti se ne slažem, 4 - uglavnom se slažem, 5 - u potpunosti se slažem				
27.	Smatram da sam zadobio/la pažnju djece i motivirala ih na likovno izražavanje	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐

28.	Smatram da sam dobro organizirao/la provođenje likovne aktivnosti.	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
29.	Teško mi je analizirati svoj rad s djecom, pristup i metode koje koristim.	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
30.	Povratne informacije djece ukazale su mi da su razumjeli što trebaju raditi.	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
31.	Teško mi je analizirati dječje likovne radove.	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
32.	Teško mi je prepoznati koji je dječji rad kreativan.	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
33.	Teško mi je bilo procijeniti u kojoj mjeri sam dobro ostvario/la likovna aktivnost.	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
34.	Smatram da sam dobro realizirao/la likovnu aktivnost s djecom.	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
35.	Provođenje likovnih aktivnosti s djecom stvara mi nelagodu.	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
36.	Smatram da nemam dovoljno znanja, razvijene vještine i sposobnosti za provođenje aktivnosti s djecom.	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○

15. POPIS GRAFOVA I TABLICA

Grafikon 1. Rezultati istraživanja – Spol ispitanika

Grafikon 2. Rezultati istraživanja – Dob ispitanika

Grafikon 3. Rezultati istraživanja – Županije

Grafikon 4. Rezultati istraživanja – Završena srednja škola ispitanika

Grafikon 5. Rezultati istraživanja – Umjetničko obrazovanje

Grafikon 6. Rezultati istraživanja – Godine pohađanja umjetničkog obrazovanja

Grafikon 7. Rezultati istraživanja – Likovne izložbe

Grafikon 8. Rezultati istraživanja – Druga zanimanja pored likovne umjetnosti

Grafikon 9. Rezultati istraživanja – Kreativna osoba

Grafikon 10. Rezultati istraživanja – Odgovorna osoba

Grafikon 11. Rezultati istraživanja – Korištenje internetom pri istraživanju likovne teme

Grafikon 12. Rezultati istraživanja – Korištenje stručne literature pri istraživanju likovne teme

Grafikon 13. Rezultati istraživanja - Konzultiranje s kolegama/kolegicama pri istraživanju likovne teme

Grafikon 14. Rezultati istraživanja – Priprema likovno tehničkih sredstava i materijala

Grafikon 15. Rezultati istraživanja – Motivacija djece za likovne umjetnosti

Grafikon 16. Rezultati istraživanja – Demonstracija tehnike

Grafikon 17. Rezultati istraživanja - Predaktivnosti

Grafikon 18. Rezultati istraživanja – Dobiveni dječji likovni radovi

Grafikon 19. Rezultati istraživanja – Pronalaženje teme i motiva za likovnu aktivnost

Grafikon 20. Rezultati istraživanja – Prilagodba zamišljene pripreme djeci u vrtiću

Grafikon 21. Rezultati istraživanja - Analiza rada s djecom, pristup i metode

Grafikon 22. Rezultati istraživanja – Analiza dječjih likovnih radova

Grafikon 23. Rezultati istraživanja – Dječji rad – kreativan rad

Grafikon 24. Rezultati istraživanja – Provedba likovnih aktivnosti (dobro/loše)

Grafikon 25. Rezultati istraživanja – Realizacija likovnih aktivnosti s djecom (dobra/loša)

Grafikon 26. Rezultati istraživanja – Nelagoda kod provođenja likovnih aktivnosti s djecom

Grafikon 27. Rezultati istraživanja – Znanje, razvijene vještine i sposobnosti za provođenje likovnih aktivnosti s djecom

Tablica 1. Rezultati istraživanja - Godine radnog staža odgojitelja u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

IZJAVA O SAMOSTALNOSTI RADA

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)